

Den regnskabs- og skattemæssige behandling af immaterielle aktiver

(The accounting and tax treatment of intangible assets)

Udarbejdet af: Michala Kjær-Knudsen

Vejledere: Erik Banner-Voigt
Thomas Francis Beckett

Forkortelsesliste	3
Summary	4
1 Formalia	5
1.1 Indledning	5
1.2 Formål	6
1.3 Problemformulering	7
1.4 Metode og struktur	7
1.4.1 Økonomisk metode	9
1.4.2 Juridisk metode	10
1.5 Synsvinkel.....	11
1.6 Afgrænsning.....	11
2 Regnskabsretten	14
2.1 Indledning	14
2.2 Corporate governance	14
2.3 Regnskabsregulering i Danmark	17
2.4 IFRS 3	19
2.4.1 Anvendelsesområde	20
2.4.2 Kostprisallokering.....	22
2.4.3 Nedskrivningstest.....	25
2.5 Værdiansættelse	26
2.5.1 Omkostningsmetoden.....	27
2.5.2 Markedsmetoden.....	28
2.5.3 Indkomstmetoden.....	29
2.6 Delkonklusion	30
3 Den civilretlige definition af immaterielle rettigheder	32
3.1 Immaterialretten	32
3.2.1 Den civilretlige definition af immaterielle rettigheder	33
3.2.1.1 Ophavsret	33
3.2.1.2 Patentret	34
3.2.1.3 Brugsmodeller	34
3.2.1.4 Designret	35
3.2.1.5 Varemærkeret.....	35
3.2.1.6 Knowhow	36
3.2.1.7 Goodwill.....	37
4 Den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver	39
4.1 Det skatteretlige immaterialretsbegreb	39
4.2 Skattemæssige afskrivninger.....	41
4.3 Goodwill.....	44

4.3.1 Den historiske udvikling i beskatningen af goodwill.....	44
4.3.2 Den skatteretlige definition samt behandling af goodwill	46
4.4 Den skatteretlige definition samt behandling af knowhow.....	49
4.5 Afgrænsningsproblematikken mellem de immaterielle aktiver	52
4.6 Delkonklusion	54
5. Overdragelse af immaterielle aktiver	56
5.1 Overdragelsesmetoder.....	56
5.2 Afståelsesbegrebet	58
5.3 Periodisering af beskatningen af immaterielle aktiver.....	59
5.3.1 LL § 27 A – udskudt beskatning af afståelsesvederlag.....	60
5.3.2 LL § 12 B - Løbende ydelser	62
5.3.4 AFL § 40 stk. 7 – henstandsordning for immaterielle aktiver	64
5.4 Værdiansættelse af immaterielle aktiver.....	65
5.4.1 Værdiansættelse af goodwill.....	68
5.5 Delkonklusion	69
6 Skatteretten og regnskabsretten	71
7 Retspolitik.....	77
8 Konklusion.....	82
9 Litteraturliste.....	85

Forkortelsesliste

- ABL: Aktieavancebeskatningsloven
AFL: Afskrivningsloven
APSL: Anpartsselskabsloven
BML: Brugsmodelloven
DSL: Designloven
IAS: International Accounting Standards
IASB: International Accounting Standards Board
IASC: International Accounting Standards Committee
IFRS: International Financial Reporting Standards
LL: Ligningsloven
LV: Ligningsvejledningen
OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development
OHL: Ophavsretsloven
PTL: Patentloven
SEL: Selskabsskatteloven
SL: Statsskatteloven
VML: Varemærkeloven
ÅRL: Årsregnskabsloven

Summary

With the implementation of IFRS 3, the accounting treatment of intangible assets has undergone significant changes. IFRS 3 requires that all intangible assets that are; separately identifiable, are under the company's control and a source of future economic benefits to the company, should be recognized separately in the company's accounts in a business combination. According to IFRS 3, the value of goodwill represents the residual of the intangibles that do not meet the requirements of separate recognition. With the introduction of IFRS 3 the value of goodwill represents a substantially different value than before.

The tax treatment of intangible assets is mainly represented in the Depreciation Act sections 40 and 41. In particular, the non-regulated intangible assets, goodwill and knowhow are uniquely difficult to define. Since the tax treatment to some extent is different, focus is brought on defining the intangibles separately among each other, despite the fact that legislation has been implemented with the purpose of making the taxation uniform. The tax wise use of the term goodwill is in law and literature defined as a concept related to specific identifiable factors as customers, business associates or like. The practical application of the concept is, however, somewhat different from the theoretical use of the term goodwill, and is used as a catch-all term for all the intangible assets.

IFRS 3 is designed with the objective to improve the relevant, reliable and comparable information that a company disclose in its accounts. With focus particularly on the purchase price allocation that objective seems to be met and hence IFRS 3 therefore helps to reduce the uncertainty involved in the transfer of intangible assets, and increase the ability to obtain financing for the acquisition.

Tax law is as a starting point intended to ensure that the correct tax base is determined. Of the preparatory on the rules of the Depreciation Act sections 40 and 41 it follows that the intention is to create a general and uniform taxation of intangible assets, which intends to remove the distinction between goodwill and other intangible assets, in the ambition to reduce the incentive for tax planning. Still differences in the tax treatment of intangible assets exists, why this purpose is not fully met.

1 Formalia

1.1 Indledning

De senere års fremherskende globalisering har medvirket til at virksomheder i stigende grad ikke længere blot opererer på hjemmemarkeder, men spreder deres erhvervmæssige aktiviteter ud over landegrænserne, for at nå internationale markeder i ønsket om at opnå øget vækst. Det globale netværk gør at kommunikation og viden bliver lettere tilgængelig, hvilket uundgåeligt øger konkurrencen. Denne udvikling har i nogen grad tvunget virksomheder i kapitalistiske markeder med højt omkostningsniveau, til at satse på varer og tjenesteydelser med et højt kvalitets- og vidensniveau. Virksomhedernes fremtidige vækst bliver dermed mere afhængig af den enkelte virksomheds strategier for at udvikle, beskytte, erhverve og sælge ny viden. Dette underbygges af empiriske undersøgelser, der viser, at investeringer i immaterielle aktiver afstedkommer en væsentligt højere vækstrate end investeringer i fysisk kapital.¹ Som følge heraf er der øget fokus på eksistensen, og især beskyttelsen af de immaterielle aktiver, og inden for de sidste 15 år er markedet for intellektuel ejendomsret vokset markant.²

Den hurtige vækst har medført at mange danske virksomheder prioriterer håndteringen af immaterielle værdier højt, netop i tilpasningen til de globale konkurrencevilkår, hvilket underbygges af, at danske virksomheder er blandt unionens mest aktive, målt i forhold til indbyggertal, når det gælder beskyttelse af forretningskendetegn med varemærkeregistreringer og designbeskyttelse på EU-plan.³

Flere tendenser antyder at udviklingen i, og vigtigheden af beskyttelsen af immaterielle rettigheder er stadig stigende. Handel med intellektuelle rettigheder til kommerciel udnyttelse i andre virksomheder, samt den kendsgerning at flere virksomheder skifter ejere, og i stigende grad også prisfastsættes ud fra deres intellektuelle rettigheder, er netop tendenser der øger behovet for at kunne dokumentere virksomhedernes værdi af deres immaterielle aktiver.

¹ Przynski, Martin (2005, side 18)

² Patent- og Varemærkestyrelsen (2005, side 6 ff.) (målt på antallet af udstedte patenter via European Patent Office, den japanske patentmyndighed og den amerikanske patentmyndighed, er IPR-aktiviteten vokset med 40 % fra 1992-2002.)

³ Patent- og Varemærkestyrelsen (2005, side 6 ff.)

1.2 Formål

Regnskabsretten har med gennemførelsen af IFRS 3⁴ undergået en udvikling på området for behandlingen af immaterielle aktiver i forbindelse med overdragelse heraf. Dette er indgangsvinklen til nærværende afhandling. Det er i denne sammenhæng fundet interessant at se nærmere på den regnskabsmæssige udvikling, for efterfølgende at betragte den skattemæssige behandling af samme problemfelt. Dette for at undersøge hvordan regnskabsretten og skatteretten hver for sig som forskellige fagdiscipliner, der overordnet forfølger forskellige formål, behandler overdragelse af immaterielle aktiver. Regnskabsretten har overordnet til formål at give et retvisende billede af virksomhedens indtjening, udvikling og økonomiske position, hvor skatteretten overordnet forfølger et fordelingsformål, der samtidig har til hensigt at eliminere skattetænkning.

Den kendsgerning at immaterielle aktiver ofte er vanskelige at identificere og værdiansætte, på grund af deres uhåndgribelige natur, medfører fælles problemstillinger for såvel den regnskabs- og skattemæssige behandling heraf, og skaber derved på dette område en tæt forbindelse mellem de to fagdiscipliner. Til trods for at der ikke er nogen direkte sammenhæng mellem regnskabs- og skatteretten, må det alligevel påpeges, at skattemyndighederne i visse situationer fatter interesse for de oplysninger der gives i årsrapporten, som netop afspejler den fastsatte værdi af de enkelte immaterielle aktiver, hvorfor de to fagdiscipliner alligevel i nogen udstrækning influerer på hinanden.⁵ Dette understreger, at der til trods for at regnskabsretten og skatteretten er udtryk for to forskelligartede fagdiscipliner, der forfølger forskellige formål, alligevel eksisterer et samspil herimellem. Ændringer foretaget i den regnskabsmæssige praksis i medfør af IFRS 3, gør det således interessant at se nærmere på den skattemæssige behandling af samme problemfelt, for at undersøge hvilken udvikling denne disciplin har undergået, i takt med at det globale marked for immaterielle aktiver har udviklet sig, hvis nogen.

Fremstillingens formål er således at belyse den regnskabs- og skattemæssige behandling af immaterielle aktiver i forbindelse med overdragelse heraf, samt at undersøge om disciplinerne

⁴ International Financial Reporting Standard, Business combinations, udarbejdet af International Accountion Standards.

⁵ Lund og Bjørn (2007)

hver for sig er hensigtsmæssige, henset til de overordnede formål disciplinerne hver for sig forfølger.

1.3 Problemformulering

Hvordan er overdragelsen af immaterielle aktiver reguleret i IFRS 3 samt skatteretten, og er den regnskabs- og skattemæssige behandling heraf hensigtsmæssig i henhold til de formål som fagdisciplinerne forfølger?

Nedenfor er opstillet nogle underspørgsmål, som i fremstillingen søges besvaret via de forskellige analyser, for at afdække ovenstående problemformulering.

- Hvordan afspejler IFRS 3 udviklingen i den regnskabsmæssige behandling af immaterielle aktiver, særligt med fokus på hvorledes de immaterielle aktiver defineres og indregnes?
- Hvad er omfattet af det skatteretlige immaterialretsbegreb, og hvorledes reguleres overdragelse af immaterielle aktiver, særligt med fokus på AFL §§ 40 og 41?
- Hvilke forskelle og ligheder eksisterer der mellem den regnskabs- og skatteretlige behandling af immaterielle aktiver, særligt med fokus på anvendelsen af de immaterialretlige begrebsdefinitioner?
- Hvordan vurderes den skattemæssige behandling af immaterielle aktiver at efterleve det skatteretlige formål som lovgivningen forfølger?

1.4 Metode og struktur

Nærværende fremstilling afspejler en tæt integration af den juridiske og økonomiske disciplin. Det er derfor vanskeligt at lave en stringent opdeling i anvendelsen af hhv. den juridiske samt økonomiske metode, da disse i vid udstrækning vil overlape hinanden.

Et nærliggende metodevalg i denne forbindelse, er derfor den erhvervsjuridiske metode, som netop er udtryk for et samspil mellem begge discipliner, og som er karakteriseret ved at tage afsæt i en given virksomhed som analyseniveau. Den erhvervsjuridiske metode giver

mulighed for at behandle de juridiske såvel som økonomiske aspekter under ét.⁶ Fremstillingen udarbejdes dog på det teoretiske plan, og tager ikke afsæt i en konkret virksomhedscase.

Nærværende problemstilling anskues således ud fra såvel en juridisk som økonomisk synsvinkel, hvorfor konklusionen afspejler hvorledes de to discipliner forholder sig til samme problemfelt.

Analyseniveauet vil i denne sammenhæng blive afspejlet i en gennemgang af den for fremstillingen relevante regulering. Der tages afsæt i den internationale regnskabsstandard IFRS 3, nærmere bestemt dennes regulering af hvorledes kostprisen ved en virksomhedssammenslutning fordeles på de forskellige immaterielle aktiver, benævnt kostprisallokeringen, samt AFL §§ 40 og 41, som er udtryk for den skattemæssige regulering af immaterielle aktiver. Dette for efterfølgende at sammenholde de to fagdiscipliners behandling af samme problemfelt.

Med afsæt i det skitserede analysefelt, søger fremstillingen at belyse nogle implikationer forbundet med kvalifikationen af immaterielle aktiver når disse overdrages, samt at demonstrere de områder hvor den regnskabs- og skattemæssige behandling heraf er præget af ligheder og forskelle i deres anvendelse af begrebsdefinitioner og behandling af immaterielle aktiver.

Afslutningsvis foretages en konsekvensvurdering af de i regnskabs- og skatteretten anvendte begrebsdefinitioner og behandling af immaterielle aktiver, henset til de overordnede formål som fagdisciplinerne hver for sig forfølger.

Fremstillingens primære genstand er således relevante dele af den internationale regnskabsstandard, IFRS 3, samt de nationale skatteretlige regler der gælder ved afståelse henholdsvis erhvervelse af immaterielle aktiver, særligt AFL § 40 og 41.

⁶ Østergaard, Kim (2004, side 279 ff.)

Fremstillingen anvender sekundærdata til belysning af nærværende problemfelt. Fremstillingen tager således afsæt i data der er blevet indsamlet og bearbejdet af andre. Dataindsamlingen er sket ved brug af Internet, faglitterære bøger, tidsskrifter samt artikler.

1.4.1 Økonomisk metode

Som det fremgår af ovenstående, er nærværende fremstilling udtryk for en tæt integration af økonomi og jura, hvorfor det dominerende analysegrundlag også er udtryk for en tæt forbundet integration heraf. Dog kan der fremhæves områder af overvejende økonomisk karakter.

Kapitel 2 indledes med et afsnit omhandlende nogle centrale corporate governance områder, som belyser den globale udviklings øgede fokus på eksistensen af immaterielle aktiver, og den samtidige udvikling i skærpelsen af kravene til virksomhederne i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Afsnittet søger at klarlægge, hvad der ligger til grund for denne udvikling, samt hvilke behov udviklingen netop søger at imødekomme.

Herefter indeholder fremstillingen en gennemgang af de dele af IFRS 3, der er relevante for fremstillingens problemfelt, nemlig metoden for kostprisallokeringen, således at fokus lægges på hvilke ændringer regnskabsaflæggelsen af immaterielle aktiver har undergået med gennemførelsen af IFRS 3. Gennemgangen foretages derfor med afsæt i IFRS 3, samt en kvalitativ undersøgelse af den relevante teori samt det empiriske grundlag på området. Analysen af IFRS 3 inddrager de seneste ændringer til den oprindelige udgave af IFRS 3, i det omfang ændringerne er relevante, og ligger inden for fremstillingens problemfelt. Gennemgangen er baseret på de offentliggjorte standarder, samt anden relevant litteratur der kortlægger samt kommenterer på standarderne og deres indvirkning på virksomhedernes regnskabsaflæggelse, og deres kvalifikation af immaterielle aktiver.

Ydermere indeholder fremstillingen en gennemgang af hvorledes immaterielle aktiver værdiansættes. Afsnittet søger at beskrive hvilke metoder der finder anvendelse, samt hvilke implikationer og usikkerheder der kan være forbundet hermed. Henset til fremstillingens analysefelt, indeholder fremstillingen blot en kort gennemgang af de værdiansættelsesmetoder

der finder anvendelse. Der foretages således ingen dybdegående gennemgang af værdiansættelsesteorien, da disse udgør et selvstændigt analysefelt, som ikke rummes af nærværende problemfelt.

1.4.2 Juridisk metode

Den juridiske del af fremstillingen søger at klarlægge den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver. Dette gøres indledningsvis ved at klarlægge de civilretlige definitioner af de immaterielle aktiver, da disse ikke er veldefineret i skatteretten, hvorfor der som udgangspunkt tages afsæt i de civilretlige begrebsdefinitioner.

Det primære regelgrundlag for beskatning af immaterielle aktiver er lovgivningsmæssigt placeret i afskrivningsloven.⁷ Der foretages således en gennemgang af de skatteretlige regler, der har indvirkning på overdragelsen af immaterielle aktiver, særligt med fokus på AFL § 40 og 41, for at klarlægge den skatteretlige behandling, og anvendelse af begrebsdefinitionerne for immaterielle aktiver.

Der eksisterer i dansk skatteret ikke nogen selvstændig fortolkningslære, hvorfor der som udgangspunkt tages afsæt i de almindelige anerkendte fortolkningsprincipper.⁸ Dog har legalitetsprincippet og dermed den formelle lovs princip en fremtrædende rolle i skatteretten, således at enhver retskilde skal være i overensstemmelse med foranstående retskilder, hvorefter lovreguleringen har den største retskildeværdi i hierarkiet.⁹ Således finder den retsdogmatiske metode som udgangspunkt anvendelse. Den retsdogmatiske metode bygger på Alf Roos' prognoseteori, der betoner dannelsen af hypoteser om fremtidig dommeradfærd i den forstand, at dommerens anvendelse af en given regel, er den bedste indikation for en given retstilstand.¹⁰

Formålet med den juridiske del af fremstillingen er at finde gældende ret vedrørende beskatning af immaterielle aktiver, ud fra de på området foreliggende retskilder. Fremstillingen søger at klarlægge det skatteretlige immaterialretsbegreb, samt at foretage en

⁷ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 141)

⁸ Pedersen, Jan m.fl. (2004, side 122)

⁹ Pedersen, Jan m.fl. (2004, side 97)

¹⁰ Nielsen og Tvarnø (2005, side 312 ff.)

mere indgående analyse af den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver, samt anvendelsen af de skatteretlige begrebsdefinitioner for de relevante aktivtyper.

Afslutningsvis foretages en vurdering af den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver. Dette er af retspolitisk karakter, og har til formål at vurdere og kommentere på den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver, særligt det skatteretlige immaterialretsbegreb, med fokus på afgrænsningsproblematikken af goodwill overfor de øvrige immaterielle aktiver. Denne del af fremstillingen forsøger at vurdere hvorvidt gældende ret vedrørende beskatningen af immaterielle aktiver er hensigtsmæssig, set i forhold til det formål som skatteretten forfølger, nemlig et fordelingsformål og en hensigt om at hindre kreativ skattetænkning. Dette sker til dels med inspiration fra den regnskabsmæssige behandling af samme problemfelt.

1.5 Synsvinkel

Som det fremgår af ovenstående metodeafsnit, anlægges der i fremstillingen som udgangspunkt en generel virksomhedsmæssig synsvinkel, dog uden at tage afsæt i en konkret virksomhedscase. Fremstillingen søger at belyse hvilke problemfelter reguleringen, herunder de regnskabsmæssige standarder samt den skatteretlige regulering, som virksomhederne er underlagt, skaber eller potentielt kan skabe, i forbindelse med overdragelsen af immaterielle aktiver.

1.6 Afgrænsning

Fremstillingen fokuserer udelukkende på overdragelse af immaterielle aktiver og behandlingen heraf, hvorfor relaterede problemstillinger som kan fremkomme i forbindelse til nærværende fokusområde, ikke behandles nærmere.

Den regnskabsmæssige behandling af immaterielle aktiver relaterer sig i nærværende fremstilling til relevante dele af IFRS 3, og inddrager ikke anden regnskabsmæssig regulering. Når fremstillingen henviser til regnskabsretten eller den regnskabsmæssige behandling af immaterielle aktiver, som i nærværende sammenhæng bruges som synonyme, henvises der således til de relevante dele af IFRS 3, som er behandlet i fremstillingen.

Fremstillingen gennemgår den regnskabsmæssige behandling af immaterielle aktiver med hensyn til kostprisallokeringen af de immaterielle aktiver ved virksomhedssammenslutninger, som det fremgår af IFRS 3, men er afgrænset fra at berøre øvrige følgeændringer af IFRS 3 samt de seneste ændringer hertil og anden regnskabsmæssig behandling ifølge IFRS og IAS¹¹ generelt.

IFRS 3 omfatter kun børsnoterede virksomheder, kategoriseret som klasse D-virksomheder i den danske årsregnskabslov. Vedrørende overdragelsen af immaterielle aktiver, eksisterer der i skattemæssig sammenhæng ikke samme afgrænsning af hvilke virksomheder reglerne finder anvendelse for. Alligevel anses det i nærværende sammenhæng for værende interessant at anskue begge fagdiscipliners behandling af overdragelse af immaterielle aktiver, da IFRS 3 netop er udtryk for en udvikling i den regnskabsmæssige behandling samt begrebsanvendelsen af immaterielle aktiver.

Afhandlingen inddrager flere teoretiske discipliner, men anvender kun de dele af teorierne, der er relevante for nærværende problemstilling, hvorfor teorier, der ikke direkte er en del af fremstillingens problemfelt, ikke underkastes en tilbunds gående gennemgang og analyse, men blot anvendes partielt i det omfang det er med til at belyse nærværende problemfelt.

Fremstillingen omhandler både den regnskabs- og skattemæssige værdiansættelse af immaterielle aktiver. Henset til fremstillingens formål og omfang, vil principperne for de to fagdiscipliners værdiansættelse af immaterielle aktiver blive gennemgået i det omfang det bidrager til at belyse nærværende problemfelt, men selve værdiansættelsen underkastes ikke en dybdegående analyse.

Tidligere lovregulering, som i fremstillingen berøres til hjælp for udledningen af gældende ret, vil i fremstillingen blot blive berørt i det omfang det er relevant for problemstillingen.

¹¹ International Accounting Standards.

Goodwillbegrebet har en central placering i nærværende fremstilling, og gennemgår derfor en indgående analyse. Fremstillingen er dog afgrænset fra at behandle negativ goodwill (badwill).

For at få det bedste analysegrundlag, samt opnå en høj detaljeringsgrad, er der i fremstillingen ikke inddraget fremmed ret.

Udtrykkene immaterielle rettigheder og immaterielle aktiver anvendes synonymt i afhandlingen. Der tages afsæt i den generelle skattemæssige behandling af immaterielle aktiver i forbindelse med afståelse hhv. erhvervelse heraf. Henset til fremstillingens begrænsede omfang, er afhandlingen afgrænset fra at behandle specifikke regler vedrørende overdragelser foretaget mellem interesseforbundne parter, da området herfor udgør et retsområde for sig, som kræver en særskilt indgående gennemgang. Ydermere undergår området for licensering af immaterielle aktiver ingen særskilt behandling.

I den skatteretlige behandling af de immaterielle aktiver, er afhandlingen afgrænset til at behandle de traditionelle lovbestemte immaterielle rettigheder samt goodwill og knowhow, for at opnå en høj detaljeringsgrad, hvorfor f.eks. retten ifølge en udbytte-, forpagtnings-, eller lejekontrakt, samt forsknings- og udviklingsarbejde ikke undergår en særskilt gennemgang.

Ydermere må det i denne sammenhæng fremføres, at den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver, hovedsageligt koncentrerer sig om begreberne goodwill og knowhow, da disse begreber i skatteretlig forstand er kilde til den største kvalifikations- og afgrænsningsproblematik de immaterielle aktiver imellem.

2 Regnskabsretten

2.1 Indledning

Kvalifikationen af immaterielle aktiver, har på grund af deres udefinerbare og uhåndgribelige karakter været et kontroversielt emne gennem mange år. Herunder gælder dette hovedsageligt for goodwill, da dette begreb i stor udstrækning er blevet brugt som en slags samlebetegnelse for immaterielle aktiver, især i regnskabsmæssig sammenhæng. Dette har afspejlet sig i både den skatte- og regnskabsmæssige behandling heraf, som gennem tiden har undergået utallige ændringer, i forsøget på at skabe klarhed over begrebsanvendelsen og derved også den praktiske behandling og anvendelse af immaterielle aktiver. Trods utallige forsøg på at nå til en afklaring og mindske den kompleksitet der er karakteristisk for området, hersker der stadig stor uklarhed, og emnet er stadig under udvikling, hvilket bl.a. kommer til udtryk i den seneste ændring af IFRS 3.

2.2 Corporate governance

Globaliseringen af virksomheder er en udvikling, der har kunnet iagttages over en længere årrække. Det stiller store krav til virksomhedernes evner til at tilpasse sig ændringer i omgivelserne, hvilket medfører en række strategiske udfordringer.¹²

Som en del af den globale udvikling har der været et stigende behov for på internationalt plan at udarbejde nogle ensartede regnskabsstandarder, for at øge sammenligneligheden og gennemsigtigheden af virksomhedernes regnskaber. Det overordnede krav til regnskabet er, at det skal give et retvisende billede af virksomhedens balance, økonomiske stilling samt resultat. Et retvisende regnskab skal sikre at regnskabsaflæggelsen er relevant og overskuelig for regnskabsbrugeren. Ydermere har behovet for at udarbejde et ensartet regelsæt for regnskabsaflæggelsen, bl.a. været funderet i den globalt øgede konkurrence, og dermed også den øgede fokus på virksomhedernes immaterielle aktiver. Dette tager afsæt i antagelsen om, at immaterielle aktiver i fremtiden får en stadigt stigende betydning, grundet overgangen fra industrisamfund til informations- og videnssamfund.

¹² Nørby-udvalget (2001, side 27 ff.)

”EU harmoniserer den regnskabsaflæggelse, der anvendes af børsnoterede selskaber, med henblik på at sikre investorbeskyttelsen. EU’s formål med at anvende de internationale regnskabsregler er at bevare tilliden til de finansielle markeder og samtidig lette den internationale og grænseoverskridende handel med værdipapirer.”¹³

Det fremgår af en samfundsøkonomisk analyse fra FORA¹⁴ fra december 2002, at gennemsueligheden af de forhold der er forbundet med en investering, herunder gennemsigtigheden af virksomhedernes regnskaber, har afgørende betydning for om en investering foretages eller ej. Analysen illustrerer, at der er gode teoretiske argumenter for, at en øget investorbeskyttelse, i form af en gennemsigtig virksomhedspraksis, vil have en positiv indflydelse på omsætningen på det danske kapitalmarked, da alle relevante omstændigheder ikke ellers vil være kendt af alle potentielle investorer. Analysen understreger således vigtigheden af en gennemsigtig virksomhedspraksis, og dens indvirkning på virksomhedernes muligheder for at fremskaffe kapital, og derved også på erhvervelse henholdsvis afståelse af immaterielle aktiver, da disse, såfremt den faktiske virksomhed besidder disse, vil udgøre en del af den samlede sum.

Investorers beslutningsgrundlag er baseret på en overordnet vurdering af den aktuelle virksomheds potentiale som investeringsobjekt, for at klarlægge om denne matcher investorens investeringsprofil. Det vil kræve en indgående virksomhedsanalyse at klarlægge alle potentielle risici forbundet med en investering heri. Som oftest vil en sådan gennemgang af en virksomhed ikke være proportional at foretage for enhver given investering, hvorfor en væsentlig faktor i investorernes beslutningsproces er baseret på tillid til virksomheden. En mere åben og gennemskelig regnskabspraksis er således fundamental i ønsket om at udvise troværdighed overfor potentielle investorer.

Virksomheders investeringer i materielle aktiver er som oftest en forudsætning for dens eksistens, og er som udgangspunkt en relativt let måde at få virksomheden til at vokse sig større på, men det er ikke nødvendigvis ensbetydende med en stor værditilvækst. Det vil i stort omfang være muligt for eventuelle konkurrerende virksomheder at investere i tilsvarende

¹³ <http://europa.eu/scadplus/leg/da/lvb/l26040.htm>, Resume af lovgivningen - Europa-Parlamentets og Rådets forordning 1606/2002/EF af 19. juli 2002 om anvendelse af internationale regnskabsstandarder.

¹⁴ www.cebr.dk, Bennedsen og Nielsen (2002, side 24ff.)

materielle aktiver, hvorfor investeringer udelukkende foretaget i materielle aktiver, ofte ikke vil være et optimalt konkurrenceparameter i ambitionen om at skabe stor værditilvækst og tiltrække risikovillig kapital.

Der eksisterer en generel forståelse for, at virksomheder som agerer i højteknologiske vækstbrancher i meget høj grad konkurrerer på innovation og viden. Overgangen fra industrisamfund til informations- og vidensamfund er en udvikling, der i højere grad har spredt disse vilkår og denne brancheadfærd til mere traditionelle brancher, således at behovet for immaterielle rettigheder er stigende. I en verden hvor vækst og konkurrencekraft er afhængig af forskning, viden og branding, vil parametre som innovation, vidensstrømme, innovationsnetværk, sourcing, opkøb og fusioner samt handel med viden, drive erhvervslivet fremad mod en øget anvendelse af immaterielle rettigheder.¹⁵

Ved investeringer i immaterielle aktiver har en virksomhed mulighed for at differentiere sig fra sine konkurrenter, og derved skabe en potentiel mulighed for stor værditilvækst. Immaterielle aktiver giver virksomheden mulighed for at differentiere sig fra sine konkurrenter, ved at skabe værdier som ikke umiddelbart kan imiteres eller direkte erhverves i markedet. Denne tendens tager afsæt i den globale udvikling, der stiller krav om at virksomheder i større udstrækning lægger vægt på aftagernes individuelle behov, samt at der skabes skræddersyede løsninger, og udvikles unikke produkt- og serviceegenskaber. Det tvinger mange virksomheder til konstant at forny sig, for at klare sig på markeder med et stigende antal konkurrerende virksomheder og produkter. Innovation og viden er således i dag et af virksomhedernes væsentligste konkurrenceparametre, hvorfor håndteringen heraf er af afgørende betydning for virksomhedernes konkurrenceevne og eksistens.

Viden udvikles og spredes i langt højere tempo end hidtil, hvilket stiller store krav til virksomhedernes innovation og dermed også beskyttelse af immaterielle aktiver som unægtelig udgør en stor del af innovationsprocessen. En undersøgelse viser, at halvdelen af den økonomiske vækst i de store industrialiserede lande siden 1950 kan tilskrives teknologiske fremskridt.¹⁶ Denne undersøgelse underbygger netop vigtigheden af virksomhedernes tilpasning til den globale udvikling. Tidligere kunne virksomheder opnå en

¹⁵ Patent- og Varemærkestyrelsen (2005, side 28 ff.)

¹⁶ Patent- og Varemærkestyrelsen (2005, side 29)

vis beskyttelse af deres produkter og viden alene i kraft af den tid det tog for informationen at nå verden rundt. Denne forsinkelse er i dag næsten elimineret af den eksisterende informations- og kommunikationsteknologi, der bevirker at globale informationsstrømme flyder meget hurtigere.¹⁷ Den globale udvikling medfører dog ikke kun et beskyttelsesproblem, men giver også virksomhederne mulighed for at udnytte og eksportere viden i form af licenser, patenter, knowhow, forskning mv., hvilket gør at frekvensen i overdragelser af immaterielle aktiver øges. Danmark har den fjerdestørste eksport af viden i OECD målt i procent af BNP, men importerer langt mindre viden end EU-gennemsnittet.¹⁸

Det er en anerkendt kendsgerning, at særligt videnstunge virksomheder ofte har en markedsværdi, der i væsentlig grad overstiger virksomhedens bogførte værdi, netop på grund af de immaterielle værdier virksomheden besidder. Særligt videnstunge virksomheder, kan dog have svært ved at fremskaffe den nødvendige kapital, da de har færre fysiske aktiver at stille til sikkerhed ved lånefinansiering, men også fordi det kan være vanskeligere for potentielle investorer at vurdere den reelle værdi af aktivet. Dette faktum gælder således også for potentielle købere af en virksomhed, der indeholder store immaterielle værdier, da det kan være svært at finde kapitalkilder til at finansiere virksomhedsovertagelsen. Dette underbygger netop behovet for en mere gennemsigtig behandling af virksomhedens immaterielle aktiver, således at det bliver lettere for potentielle investorer at vurdere den reelle værdi af virksomheden, inden der foretages en investering heri.

2.3 Regnskabsregulering i Danmark

Den danske årsregnskabslov er udtryk for en implementering af 78/660/EØF (4. direktiv) og 83/349/EØF (7. direktiv), som på EU plan regulerer hhv. årsregnskaber for visse selskaber og årsregnskaber for konsoliderede selskaber. Direktiverne blev vedtaget i hhv. 1978 og 1983, og er siden blevet ændret flere gange.¹⁹

¹⁷ Patent- og Varemærkestyrelsen (2005, side 28 ff.)

¹⁸ Patent- og Varemærkestyrelsen (2005, side 28 ff.)

¹⁹ www.eogs.dk - <http://www.eogs.dk/sw38798.asp>

Inden gennemgangen af de relevante dele af IFRS 3, foretages her en kort gennemgang af hvilke virksomheder, der ifølge dansk regnskabsregulering er pligtige til at aflægge regnskab efter de internationale regnskabsstandarder, og derved omfattet af IFRS 3.

EU vedtog i 2002 en forordning²⁰ om anvendelse af internationale regnskabsstandarder, hvorefter alle børsnoterede virksomheder i EU skal anvende de internationale regnskabsstandarder når de udarbejder deres koncernregnskab, for regnskabsår der begynder den 1. januar 2005 eller senere. Mere specifikt er selve aflæggelsen af koncernregnskaber i henhold til de internationale regnskabsstandarder, IFRS, bestemt af Direktiv 2003/51/EF. Direktivet fastslår at alle koncerner hvis værdipapirer kan handles på et reguleret marked²¹, skal aflægge deres koncernregnskab efter IFRS for regnskabsår, der starter 1. januar 2005 og fremefter.²² Dette er implementeret i den danske ÅRL, hvoraf det i § 137, stk. 1 netop fremgår, at børsnoterede virksomheder²³ der er omfattet af regnskabsklasse D jf. ÅRL § 7 stk. 1 nr. 4, skal anvende internationale regnskabsstandarder i udarbejdelsen af selskabernes koncernregnskaber. I dansk ret defineres koncernbegrebet i APSL § 3, stk. 1 og ASL § 2, stk. 1, som fremfører at ”*et moderselskab udgør sammen med datterselskaberne en koncern.*”

Det fremgår af ÅRL § 137, stk. 2 at alle selskaber uanset regnskabsklasse, frit kan vælge, om de vil aflægge årsrapport efter årsregnskabslovens regler eller efter IFRS, således at også virksomheder der ikke er pligtige til at aflægge regnskab efter de internationale regnskabsstandarder, alligevel har mulighed herfor. Såfremt en virksomhed frivilligt vælger at aflægge årsrapport efter IFRS, skal den dog anvende disse standarder systematisk og konsekvent i hele årsrapporten, jf. ÅRL § 137, stk. 3.

Nedenfor foretages en gennemgang af IFRS 3 med særligt fokus på kostprisallokeringen for immaterielle aktiver. Gennemgangen vedrører standardens krav til kvalifikation af de forskellige immaterielle aktiver, særligt goodwill, da hovedsageligt denne værdi påvirkes af standardens indførelse. I dansk regnskabspraksis, er goodwill jf. ÅRL § 122, stk. 2 og 3,

²⁰ EF nr. 1606/2002 af 19. juli 2002.

²¹ I Danmark eksisterer der to regulerede markedspladser - OMX, som er den nordiske børs i København, samt Dansk Autoriseret Markedsplads.

²² Klausen og Skjødt (2008, side 56)

²³ børsnoterede virksomheder defineres som; ”virksomheder, hvis kapitalandele, gældsinstrumenter eller andre værdipapirer er optaget til handel på et reguleret marked”, jf. ændringer til årsregnskabsloven vedtaget den 3. juni 2008, lov L100, § 7 stk. 1, nr. 4.

udtryk for den merpris der erlægges ved en virksomhedsoverdragelse, som overstiger nettoaktivernes værdi. Goodwill er således et beløbsmæssigt udtryk for en merværdi, der er knyttet til en flerhed af aktiver. Begrebet anvendes som en slags samlebetegnelse for en virksomheds immaterielle aktiver, der udgør en ekstraordinær indtjeningsevne, som er udtryk for forskellen mellem anskaffelsessummen for hele virksomheden, og markedsværdien af dens nettoaktiver. Dette er udtryk for den gængse regnskabsmæssige anvendelse af goodwillbegrebet.²⁴

2.4 IFRS 3

Immaterielle aktiver er i mange virksomheder et væsentligt aktiv, samtidig med at det som oftest også er en af de sværeste poster i regnskabet at måle. Formålet med IFRS 3, er netop at forbedre den relevante, pålidelige og sammenlignelige information, som en virksomhed oplyser i sit regnskab, for hvad angår virksomhedssammenslutninger og effekterne heraf.²⁵ Formålet med IFRS 3 er ydermere et forsøg på at tydeliggøre hvordan en virksomhed skal vurdere og identificere et immaterielt aktiv, uanset om dette er overtaget ved en virksomhedssammenslutning eller på anden vis.

I ambitionen om at udarbejde internationale regnskabsstandarder med forrang for den nationale regnskabspraksis, blev International Accounting Standards Committee i 1973 stiftet, og senere i 2001 erstattet af International Accounting Standards Board²⁶.

International Financial Reporting Standard, IFRS, udspringer heraf, og den 31. marts 2004 trådte IFRS 3 i kraft, som indeholder bestemmelser for en virksomheds regnskabsaflæggelse, når den sammensluttes med andre virksomheder. Vedtagelsen af IFRS 3 har således medført at alle virksomhedssammenslutninger med aftaledato den 31. marts 2004 og fremefter, behandles i overensstemmelse med standardens bestemmelser. IASB har yderligere foretaget en ajourføring af International Accounting Standards 36, omhandlende værdiforringelse af

²⁴ Elling, Jens O. (2002, side 204)

²⁵ IFRS 3, (2008, Objective)

²⁶ "IASB, The International Accounting Standard Board, er en uafhængig, privat oprettet udvikler af regnskabsstandarder, hjemmehørende i London, UK. Udvalgets medlemmer kommer fra ni lande. IASB er engageret i at udvikle et enkelt sæt af kvalitetsmæssige, forståelige og globalt retskraftige regnskabsstandarder. IASB samarbejder med nationale udviklere af regnskabsstandarder for at opnå ensrettedhed af regnskabsstandarder over hele verden.", jf. www.eogs.dk - <http://www.eogs.dk/sw22725.asp>.

aktiver, samt IAS 38 om immaterielle aktiver. Disse standarder vil med henblik på fremstillingens problemfelt ikke gennemgås yderligere.

IASB har den 10. januar 2008 offentliggjort nogle ændringer til den oprindelige udgave af IFRS 3. Ændringerne forventes at få virkning for regnskabsår der begynder 1. juli 2009 og fremefter. På trods af at ændringerne endnu ikke er godkendt på EU-plan, vil de i nærværende fremstilling blive anset for den gældende standard, og dermed blive gennemgået i det omfang de er relevante for fremstillingens problemfelt og dermed kostprisallokeringen, da ændringerne med stor sandsynlighed vil blive en realitet, og derved erstatte den oprindelige udgave af IFRS 3.

Den oprindelige udgave af IFRS 3 erstattede IAS 22, som var den tidligere gældende standard om virksomhedssammenslutninger, som blev vedtaget i november 1983 og trådte i kraft 1. januar 1985. Formålet med ændringerne af IAS 22 til IFRS 3, tager afsæt i IASB's ønske om at skabe international konvergens, og samtidig forbedre kvaliteten af regnskabsaflæggelsen for virksomhedssammenslutninger.²⁷

2.4.1 Anvendelsesområde

IFRS 3 omfatter de fleste typer af virksomhedssammenslutninger, uafhængigt af hvordan sammenslutningen juridisk er konstrueret. Dog omfatter standarden ikke koncerninterne sammenslutninger, eller virksomhedssammenslutninger hvor der etableres et joint venture. Det afgørende kriterium for om en sammenslutning er omfattet af IFRS 3, er hvorvidt de sammensluttede virksomheder reelt bliver til én eksternt rapporterende enhed efter sammenslutningen.²⁸

Tidligere definerede IFRS 3 en virksomhedssammenslutning som "en sammenslutning af to eller flere separate virksomheder til én økonomisk enhed"²⁹. De seneste ændringer til IFRS 3 definerer en virksomhedssammenslutning som: "A transaction or other event in which an

²⁷ IFRS 3 (2008, afs. BC - background information)

²⁸ Ernst & Young (2006, side 24 ff.)

²⁹ IFRS 3 (2004, appendix A)

acquirer obtains control of one or more businesses.”³⁰ Definitionen omfatter således transaktioner, hvorved én virksomhed opnår kontrol over en anden virksomhed. Denne definition er søgt formuleret således at begrebet netop sikrer, at der identificeres én overtagende part, også ved transaktioner hvor der ikke umiddelbart kan identificeres en overtagende part.

I henhold til IFRS 3, fastslås overtagelsestidspunktet for en virksomhedssammenslutning, til det tidspunkt hvor den bestemmende indflydelse³¹ reelt overgår. Aftaletidspunktet er således ikke udtryk for den endelige virksomhedsovertagelse, da en aftale herom kan være betinget af parterne, men også af myndighedernes evt. godkendelse af en virksomhedssammenslutning. Dette kan eksempelvis være konkurrencemyndighedernes godkendelse af at virksomhedssammenslutningen ikke er konkurrencebegrænsende.

Det følger af IFRS 3, at alle eksterne virksomhedssammenslutninger regnskabsmæssigt skal behandles efter overtagelsesmetoden. Overtagelsesmetoden er jf. ÅRL § 122, karakteriseret ved at den overtagende part, som er den part som opnår bestemmende indflydelse over en anden virksomhed, fra overtagelsestidspunktet indregner den overtagne virksomheds driftsresultat i resultatopgørelsen, og i balancen indregner dens identificerbare aktiver, forpligtelser og eventualforpligtelser, som måles til dagsværdi og tillægges evt. goodwill. Indregning og måling af aktiver og forpligtelser i den overtagende virksomhed ændres som udgangspunkt ikke. Der skal således jf. IFRS 3 § 6, identificeres en overtagende og en overtaget part i transaktionen, da dette har afgørende betydning for de regnskabsmæssige konsekvenser. Ved fusioner mellem to eller flere virksomheder kvalificeres den part som opnår bestemmende indflydelse, som den overtagende part. Det være sig f.eks. den part der får flest aktier i den fortsættende virksomhed. Det må antages at der særligt ved fusioner mellem flere selskaber, kan opstå vanskeligheder med at identificere den overtagende part.

Standarden finder ikke anvendelse på sammenslutninger, som er foretaget med henblik på etablering af et joint venture, sammenslutninger under samme parts bestemmende indflydelse, dvs. koncerninterne virksomhedssammenslutninger, samt for sammenslutninger der ikke

³⁰ IFRS 3, (2008, appendix A)

³¹ Bestemmende indflydelse defineres i skattekontrollovens § 3B, stk. 2, 1. pkt. som direkte eller indirekte ejerskab over mere end 50% af aktiekapitalen, eller som direkte eller indirekte rådighed over mere end 50% af stemmerne.

udgør en virksomhed, dvs. ved delvis overdragelse af et eller flere aktiver, som ikke udgør en fuldstændig virksomhedsoverdragelse, jf. IFRS 3, Scope, pkt. 2. Begrundelsen for at IFRS 3 ikke omfatter ovenfor nævnte transaktioner, tager afsæt i, at udgangspunktet for anvendelsen af standarden er overgangen af kontrol. I regnskabsmæssig henseende overgår virksomhedskontrollen ikke ved hhv. stiftelse af et joint venture, delvis overdragelse af et eller flere aktiver, eller ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger. Ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger sker der regnskabsmæssigt ikke andet end at selskaberne sammenlægges efter sammenlægningsmetoden, og den formelle kontrol i koncernen fortsætter uændret.

2.4.2 Kostprisallokering

IFRS 3 omhandler proceduren for, hvorledes købesummen fra en virksomhedsovertagelse behandles i virksomhedens regnskab, ved netop at angive hvordan der i årsregnskabet skal redegøres for de værdier der erhverves. Dette er for fremstillingen den mest centrale ændring IFRS 3 har medført, da det er udtryk for en fundamental ændring i kravene til allokering af anskaffelsespriser på aktiver og forpligtelser i den overtagende virksomhed, og dermed kvalifikationen af de overtagne immaterielle aktiver.

Ved vurderingen af den erhvervede virksomheds aktiver, er det hensigten med standarden, at allokere den størst mulige andel af købesummen til identificerede overtagne aktiver og forpligtelser. I denne forbindelse er det uden betydning, hvorvidt disse aktiver og forpligtelser var indregnet i regnskabet hos målselskabet før virksomhedssammenslutningen.

Tidligere blev forskelsværdien mellem den opgjorte købspris og den bogførte værdi af nettoaktiverne i den overtagne virksomhed, samlet betegnet som goodwill, hvilket også følger af goodwillbegrebet jf. ÅRL § 122 stk. 2 og 3. Med indførelsen af IFRS 3, stilles der nu betragteligt andre krav til hvordan købesummen skal allokeres. Købesummen fordeles fortsat mellem materielle og immaterielle aktiver, men i modsætning til tidligere, hvor goodwill blev anvendt som en samlebetegnelse for hele det immaterielle beløb, foreskriver de nye regnskabsstandarder, at der skal ske en yderligere opdeling af de immaterielle aktiver. Der er således kommet et krav om, at de enkelte immaterielle aktiver, der separat kan identificeres,

særskilt skal indregnes i balancen. Anvendelsen af IFRS 3 medfører således, at immaterielle aktiver der ikke tidligere opfyldte kriterierne for indregning i balancen, nu ved en virksomhedssammenslutning skal indregnes.

For at et immaterielt aktiv er underlagt kravene i IFRS 3 om separat indregning, skal det opfylde definitionen for immaterielle aktiver. Et immaterielt aktiv defineres i IFRS 3 appendix A, som ”*An identifiable non-monetary asset without physical substance.*” Et immaterielt aktiv defineres således som et vedvarende aktiv, et anlægsaktiv, som kan identificeres, men som er uden fysisk substans. Det er ikke et krav at det immaterielle aktiv kan overdrages særskilt før det er underlagt krav om separat indregning, jf. Appendix B32.

Den oprindelige udgave af IFRS 3 foreskrev, at det immaterielle aktiv ud over at være særskilt identificerbart, som det følger af definitionen, også skal være under virksomhedens kontrol, være en kilde til fremtidige økonomiske fordele, og at aktivets dagsværdi skal kunne måles pålideligt.³² Af de seneste ændringer til IFRS 3 følger det, at immaterielle aktiver indregnes særskilt i balancen uanset om der kan foretages en pålidelig måling af aktivets dagsværdi. Ifølge den oprindelige udgave af IFRS 3, blev immaterielle aktiver hvortil man ikke kunne foretage en pålidelig måling af aktivets dagsværdi, indregnet som en del af goodwillværdien. Med de seneste ændringer til IFRS 3, kan den tidligere anvendte argumentation for hvorfor immaterielle aktiver ikke blev udskilt fra goodwill, henset til antagelsen om upålidelig måling af de immaterielle aktivers dagsværdi, derfor ikke længere opretholdes. Denne regelændring må forventes i praksis at medføre øget aktivering af immaterielle aktiver, der i praksis kan være vanskelige at værdiansætte.³³ Denne regelændring kan umiddelbart virke som en ændring, der konflikter med det oprindelige formål med IFRS 3, nemlig at skabe klarhed over hvilke værdier de forskellige immaterielle aktiver indeholder, således at man får en mere gennemskuelig regnskabspraksis. Dog betyder regelændringen, at immaterielle aktiver der er vanskelige at værdiansætte, alligevel skal indregnes særskilt, hvilket netop underbygger ønsket om at goodwillbegrebet ikke længere skal fungere som en samlebetegnelse for samtlige immaterielle aktiver. Med de seneste ændringer til den oprindelige IFRS 3 er det således søgt undgået, at immaterielle aktiver der er svære at værdiansætte blot kan kvalificeres som goodwill. Dette betyder, at det afhænger af den enkelte virksomheds karakteristika hvilke

³² Ernst & Young (2008, side 19)

³³ Ernst & Young (2008, side 19)

immaterielle aktiver der kan indregnes separat, og hvilke immaterielle aktiver der bliver en del af goodwillværdien. Generelt medfører IFRS 3 at der stilles strengere krav til hvilke immaterielle aktiver der kan henføres til goodwillbegrebet.

Goodwillværdien er udtryk for de forventede fremtidige økonomiske fordele ved en virksomhedssammenslutning, og omfatter således som nævnt enhver form for immaterielle aktiver som ikke opfylder kriterierne for separat indregning. Dette kan eksempelvis være de synergieffekter der forventes at opstå som konsekvens af en virksomhedssammenslutning. Dette være sig distributionskanaler, geografisk placering, arbejdsprocesser mv.

Overgangen til IFRS 3, og dermed de ændrede krav til kostprisallokering af immaterielle aktiver, har medført, at den værdi som goodwill tidligere repræsenterede, nu falder med den værdi der er allokeret ud til de respektive immaterielle aktiver. Goodwill repræsenterer således efter indførelsen af IFRS 3 en anden værdi end tidligere.

I henhold til IFRS 3, skal den overtagende virksomhed indregne goodwill erhvervet ved en virksomhedssammenslutning, som et aktiv. Den overtagne goodwill måles ved første indregning til kostpris, og testes herefter årligt for værdiforringelse, således at værdien af goodwill til en hver tid er overensstemmende med den reelle kostpris. Goodwillværdien er dermed udtryk for det beløb, hvormed prisen for en overtaget virksomhed overstiger den overtagende virksomheds andel af dagsværdien af de overtagne identificerbare aktiver, forpligtelser og eventualforpligtelser.³⁴ Ved indregningen af goodwill er det et krav, at virksomheden beskriver de faktorer, der har medført indregningen heraf. Såfremt den indregnede goodwill omfatter andre immaterielle aktiver, som ikke i sig selv opfylder kriterierne for separat indregning, skal dette oplyses, og samtidig indeholde en argumentation for, hvorfor de immaterielle aktiver ikke kan indregnes separat.

Efter IFRS 3 defineres goodwill som et aktiv med ubestemmelig levetid.³⁵ Ifølge standarden betyder dette, at der ikke afskrives på goodwill, som det gælder efter årsregnskabsloven § 43, stk. 3, hvorefter der afskrives lineært på goodwill over maksimalt 20 år. I stedet testes værdien af goodwill minimum en gang årligt, for at sikre at den reelle værdi eksisterer. Nedenfor i

³⁴ KPMG, (2004)

³⁵ Ernst & Young, (2006, side 24 ff.)

afsnit 2.4.3 foretages en nærmere gennemgang af den omtalte værdiforringelsestest af immaterielle aktiver med ubestemmelig levetid, herunder goodwill.

Som det fremgår af ovenstående, har goodwillbegrebet således i regnskabsmæssig sammenhæng med indførelsen af IFRS 3, undergået en væsentlig forandring, eftersom begrebet nu repræsenterer en anden værdi end tidligere. Dette er i overensstemmelse med det påtænkte formål med standarden, nemlig at øge gennemsigtigheden af virksomhedernes regnskabspraksis, ved netop at stille krav om separat at indregne identificerbare immaterielle aktiver, som tidligere henregnedes til goodwillværdien. Denne udvikling er i god overensstemmelse med den globale udvikling, der som anført indledningsvis, øger vigtigheden af virksomhedernes immaterielle aktiver, og stiller krav om en mere gennemsigtig regnskabspraksis.

2.4.3 Nedskrivningstest

I forbindelse med vedtagelsen af den oprindelige IFRS 3, blev IAS 36 om værdiforringelse af aktiver ændret. Denne ændring medførte, at der nu afskrives på immaterielle aktiver med en begrænset levetid, mens der for immaterielle aktiver med ubegrænset levetid, i stedet for de systematiske afskrivninger, testes for værdiforringelse mindst en gang årligt, for at sikre at deres værdi er retvisende. Dette er for at sikre, at virksomhedens immaterielle aktiver ikke opgøres til en værdi, der overstiger den højeste værdi af nytteværdien og nettosalgsprisen. Dette skyldes, at jo længere det immaterielle aktivs levetid forventes at være, desto større usikkerhed er der forbundet med at vurdere hvilke fremtidige pengestrømme aktivet vil frembringe, pga. eksternaliteter mv.

Et immaterielt aktiv anses for at have en ubestemmelig økonomisk levetid, når der efter nøje analyse af alle relevante faktorer ikke kan forudses en begrænsning af den periode, hvori aktivet kan generere positive pengestrømme til virksomheden.³⁶

Da goodwill som nævnt i IFRS 3, kvalificeres som et aktiv med ubegrænset levetid, betyder dette, at der efter de internationale regnskabsstandarder ikke afskrives på goodwill, men at

³⁶ Deloitte (2004)

værdien heraf i stedet testes for værdiforringelse årligt eller hyppigere, såfremt omstændigheder indikerer at aktivet kan være værdiforringet.

Denne værdiforringelsestest/nedskrivningstest er ofte baseret på en række forudsætninger om fremtiden, men kan overordnet karakteriseres som en test for, hvorvidt den bogførte værdi af goodwill, overstiger genindvindingsværdien, som er karakteriseret som den højeste af nytteværdien og salgsværdien fratrukket de forventede omkostninger ved et salg. Hvis den bogførte værdi overstiger genindvindingsværdien, nedskrives den bogførte goodwillværdi til genindvindingsværdien.

Indførelsen af nedskrivningstesten tager afsæt i IASB's vurdering om, at afskrivninger på goodwill ikke giver investorerne en særlig informationsværdi, hvorimod indførelsen af en mere praktisk håndtering og grundig nedskrivningstest, netop vil øge informationsværdien for investorerne. Dette er i god overensstemmelse med standardens formål, der netop tager afsæt i at forbedre den relevante, pålidelige og sammenlignelige information, som afspejles i en virksomheds regnskab, som skitseret indledningsvis. Dog må det anføres, at den årlige nedskrivningstest bevirker, at de rapporterede resultater i regnskabet fremover vil vise større udsving fra år til år, hvilket netop stiller større krav til en regnskabslæser, som ønsker at få indblik i en virksomheds faktiske økonomiske situation.

Hvad angår afskrivninger på immaterielle aktiver, eksisterer der ingen begrænsninger til aktivets afskrivningsperiode. Dog kan der på immaterielle aktiver, der er aktiver i kraft af kontraktmæssige eller andre juridiske rettigheder, ikke afskrives over en længere periode end disse rettigheder foreskriver, medmindre rettighederne kan fornyes uden væsentlige omkostninger for virksomheden.³⁷

2.5 Værdiansættelse

Ved virksomhedssammenslutninger værdiansættes målvirksomhedens immaterielle aktiver, for at køber kan afgøre hvilken værdi virksomheden har, og hvilken købspris parterne kan nå til enighed om.

³⁷ Deloitte (2004)

Som ovenfor anført, er der sket en udvikling i regnskabsreglerne med indførelsen af IFRS 3. Generelt er de nye regnskabsregler teoretisk set udtryk for et skifte væk fra transaktionsbaserede regnskaber over mod værdibaserede regnskaber³⁸. Transaktionsbaserede regnskaber tager udgangspunkt i realiserede transaktioner og værdiansættelsen sker ud fra de historiske anskaffelsespriser. I værdibaserede regnskaber bliver der lagt mere vægt på aktuelle og konkrete værdiansættelser af aktiver og forpligtelser, hvor der ikke nødvendigvis skal foreligge en transaktion, før en værdiændring indregnes i resultatopgørelsen.³⁹ Netop gennemgangen af nedskrivningstesten overfor er et udtryk for denne udvikling.

Værdiansættelsen af immaterielle aktiver vil ofte være forbundet med stor usikkerhed, hvad enten overdragelsen sker mellem interesseforbundne eller uafhængige parter. Værdiansættelse er netop et spørgsmål om håndtering af denne usikkerhed.⁴⁰ Nedenfor foretages en kort gennemgang af de forskellige metoder til værdiansættelsen af immaterielle aktiver, og efterfølgende en gennemgang af hvilke usikkerheder der kan være forbundet hermed.

Ved værdiansættelse af en virksomheds immaterielle aktiver kan anvendes flere forskellige metoder. De immaterielle aktivers værdi estimeres ud fra tre forskellige tilgange til værdi; omkostninger, markedet og indkomst, hvilket er tilgange der generelt anvendes når et givent aktivs værdi estimeres.⁴¹ Nedenfor foretages en kort gennemgang af de tre forskellige værdiansættelsesmetoder.

2.5.1 Omkostningsmetoden

Omkostningsmetoden baserer sig på økonomiske principper om substitution og prisligevægt, hvorefter det antages at en investor ikke vil betale mere for en investering, end omkostningerne forbundet med en alternativ investering, som giver samme nytte, enten ved erhvervelse af et lignende aktiv i markedet, eller ved egen oparbejdelse heraf.⁴² Metoden tager således afsæt i en opgørelse af de omkostninger, der historisk har været ved at oparbejde

³⁸ Bundgaard, Jacob (2003)

³⁹ Andersen og Bærtelsen (2001)

⁴⁰ Sørensen, Ole (2008)

⁴¹ Reilly og Schweihs (1998, side 92)

⁴² Reilly og Schweihs (1998, side 96 ff.)

aktivet, fratrukket de afskrivninger der er foretaget på aktivet, for at vurdere aktivets nutidige værdi, eller et estimat af hvilke omkostninger det vil kræve at oparbejde et aktiv af lignende karakter.

Metoden er vanskelig at anvende i praksis, da det kan være svært at opgøre de historiske omkostninger som har indgået i oparbejdelsen af det immaterielle aktiv, f.eks. hvor stor en del af markedsføringsomkostningerne over tiden medgår i beregningerne af et varemærkes værdi, og hvorledes estimeres omkostningerne til oparbejdelse af et varemærke med lignende værdi? Omkostningsmetoden har derved sine begrænsninger, og må fremhæves at være mest anvendelig til værdiansættelse af immaterielle aktiver af mere konkret karakter som interne systemer eller software som virksomheden selv har udviklet,⁴³ da omkostningerne hertil må antages at være nemmere at identificere.

2.5.2 Markedsmetoden

Overordnet baserer markedsmetoden sig på økonomiske principper om konkurrence og ligevægt.⁴⁴ Metoden baserer sig på en antagelse om, at udbud og efterspørgsel i et selvregulerende marked, vil bevirke at prisen på alle goder ender i ligevægt, og derved er udtryk for den reelle markedspris. Markedsforhold som konkurrence, udbud af substituerende produkter mv. har indflydelse på prisen af det immaterielle aktiv. Metoden tager afsæt i det relevante marked, ved at tage udgangspunkt i den pris som uafhængige parter har betalt for sammenlignelige immaterielle aktiver under lignende markedsforhold.⁴⁵ Som det er fremført tidligere i fremstillingen, er immaterielle aktiver karakteriseret ved, i højere grad end materielle aktiver, at være individualiserede og have en høj grad af særpræg, hvorfor det må fremhæves at være vanskeligt, at finde tæt sammenlignelige og offentligt tilgængelige transaktioner med lignende immaterielle aktiver. Derfor må metoden antages kun at finde relativ sjælden anvendelse ved værdiansættelsen af immaterielle aktiver.⁴⁶

⁴³ Madsen, Anders C. (2005, side 24 ff.)

⁴⁴ Reilly og Schweihs (1998, side 101 ff.)

⁴⁵ Madsen, Anders C. (2005, side 24 ff.)

⁴⁶ Madsen, Anders C. (2005, side 24 ff.)

2.5.3 Indkomstmetoden

I denne tilgang til værdiansættelse af et givent immaterielt aktiv, baserer værdien sig på den fremtidige økonomiske indtjening, ejerskabet til det givne immaterielle aktiv forventes at generere.⁴⁷ Denne metode er i praksis den hyppigst anvendte metode til måling af værdien af immaterielle aktiver.⁴⁸

Ved anvendelsen af denne metode foretages en vurdering af det immaterielle aktivs forventede levetid, samt en vurdering af den værdi det givne aktiv forventes at generere i fremtiden. Herefter tilbagediskonteres de fremtidige forventede værdier til tidspunkt nul, for at finde den nutidige værdi af det immaterielle aktiv. Ved denne værdiansættelsesmetode skal der foretages en estimering af virksomhedens gennemsnitlige kapitalomkostninger, som er udtryk for det overordnede afkastkrav til ejerne og långiverne.⁴⁹

Til trods for at indkomstmetoden er den hyppigst anvendte metode til værdiansættelse af immaterielle aktiver, er der som ved de andre metoder beskrevet ovenfor, også en usikkerhed forbundet hermed. Som udgangspunkt er der usikkerhed forbundet med at estimere det givne immaterielle aktivs levetid, da levetiden kan være vanskeligt at fastslå endegyldigt. Nogle immaterielle aktiver vurderes at have en ubegrænset levetid, mens andre har en mere konkret defineret levetid, som f.eks. et patent, hvis beskyttelsesperiode udløber efter 20 år fra rettighedsstiftelse, hvorimod andre immaterielle aktiver har en levetid, som er meget svær at forudsige, da denne er påvirket af adskillige faktorer i markedet samt andre uforudsigelige eksternaliteter mv. Derudover baserer værdiansættelsen sig på nogle forventninger til fremtiden, hvorom der selvsagt eksisterer usikkerhed.

Indkomstmetoden er således den hyppigst anvendte metode til værdiansættelse af immaterielle aktiver. Dog må det fremføres, at det afhænger af det specifikke immaterielle aktiv, samt kvalitet og kvantiteten af de data der er til rådighed for analysen, for at afgøre hvilken metode der er mest anvendelig i det givne tilfælde.⁵⁰

⁴⁷ Reilly og Schweihs (1998, side 113 ff.)

⁴⁸ Lund og Bjørn (2007)

⁴⁹ Elling og Sørensen (2005, side 54ff.)

⁵⁰ Reilly og Schweihs (1998, side 92)

2.6 Delkonklusion

Ovenfor er foretaget en gennemgang af dele af IFRS 3, med særlig fokus på kostprisallokeringen vedrørende de immaterielle aktiver. Der er fremført forskellige årsager til, at der har været incitament til at ændre på regnskabsretten. Overordnet fremstår ønsket om at gøre den internationale regnskabspraksis ensartet og mere gennemsigtig for investorerne. Denne udvikling er i god overensstemmelse med den globale udvikling, der netop har øget frekvensen i transaktioner af immaterielle aktiver.

Mere specifikt er formålet med IFRS 3 ønsket om at ændre anvendelsen af goodwillbegrebet som samlebetegnelse for samtlige immaterielle aktiver. De skærpede krav til kostprisallokeringen for immaterielle aktiver er netop et redskab til at imødekomme denne målsætning, således at en virksomheds immaterielle værdier efter en virksomhedssammenslutning, tydeligere fremgår af virksomhedens regnskab, således at en given investor har nemmere ved at foretage et retvisende skøn af virksomheden. En højere grad af gennemsigtighed i virksomhedernes regnskaber, øger investorers tillid til virksomheden, hvilket i sidste ende kan påvirke virksomhedens evne til at skaffe kapital og derved forbedre dennes performance.

IFRS 3 har medført en markant ændring i den regnskabsmæssige goodwillværdi, ved at stille krav om, at de immaterielle aktiver der kan identificeres separat skal indregnes. Regnskabsretten opererer ikke med en konkret definition for hvad goodwillbegrebet omfatter, men anvender begrebet som residual for de immaterielle aktiver som ikke efterlever kriterierne om separat indregning. IFRS 3 stiller alene krav om, at der kan konstateres eller forudsættes en højere værdi for virksomheden end den, de øvrige materielle og immaterielle aktiver udgør, for at der eksisterer goodwill. Det regnskabsmæssige goodwillbegreb kan karakteriseres som et begreb der i større omfang tilpasser sig den enkelte virksomheds immaterielle aktiver, frem for et begreb der indeholder en fast definition for hvilke værdier der er omfattet heraf. Det regnskabsmæssige goodwillbegreb er derfor et fleksibelt begreb, der kan indeholde flere forskellige typer af immaterielle værdier, alt afhængig af hvorledes den givne virksomheds beholdning af immaterielle aktiver er karakteriseret.

Ved værdiansættelse af immaterielle aktiver er indkomstmetoden den hyppigst anvendte. Metoden baserer sig på fremtidige forventninger til det givne immaterielle aktiv, og er som de andre værdiansættelsesmetoder uundgåeligt forbundet med usikkerhed. Uanset valg af værdiansættelsesmetode, vil der altid være en usikkerhed forbundet med den fremkomne værdi, på baggrund af de immaterielle aktivers uhåndgribelige natur.

3 Den civilretlige definition af immaterielle rettigheder

Skatteretten har til formål at afdække og kvalificere økonomiske dispositioner og heraf inddrage en nærmere angivet procentdel. Hertil anvender skatteretten den civilretlige kvalifikation af art, størrelse, ejendomsret, rettigheder mv., hvorfor skatteretten har en betydelig forbindelse til civilretten.⁵¹ Der findes i skatteretten ingen veldefinerede begrebsdefinitioner for immaterielle aktiver, hvorfor der som udgangspunkt tages afsæt i de civilretlige definitioner herfor. Nærværende kapitel klarlægger de for fremstillingen centrale begrebsdefinitioner, som de fremgår af civilretten, for efterfølgende at være i stand til at afdække det skatteretlige immaterialretsbegreb, og foretage en mere indgående analyse af den skattemæssige behandling af immaterielle aktiver.

3.1 Immaterialretten

Immaterialretten er den retsdisciplin, der omhandler retsbeskyttelsen af intellektuelle frembringelser. Beskyttelsen heraf er lovbestemt, og knytter sig til en række forskellige love, herunder navnlig ophavsretsloven, patentloven, varemærkeloven, designloven og brugsmodelloven. De traditionelle lovbestemte immaterielle rettigheder består af patentret, varemærkeret, ret til mønster/design samt ophavsrettigheder⁵², som kort gennemgås nedenfor. Ydermere gennemgås de civilretlige definitioner for knowhow og goodwill, da disse begreber spiller en afgørende rolle for fremstillingens problemfelt.

En virksomheds immaterielle aktiver kan være aktiver, der er erhvervet ved køb, overdraget ved licensering eller selvskabte. Ved licensering af immaterielle aktiver er overdragelsen heraf som udgangspunkt partiel, idet indehaveren af en rettighed overdrager retten til at udnytte det pågældende aktiv til en eller flere licenstagere, mod en betaling i form af royalties. Virksomheden har således ikke ejendomsretten til det immaterielle aktiv, og kan som udgangspunkt ikke videreoverdrage dette. Nærværende fremstilling tager afsæt i de situationer hvor der sker en fuldstændig afståelse hhv. erhvervelse et immaterielt aktiv, hvorfor licensering af immaterielle aktiver ikke vil blive nærmere behandlet.

⁵¹ Pedersen, Jan mfl. (2004, side 57ff.)

⁵² Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 68.)

En karakteristisk og vigtig begrænsning af de immaterielle rettigheder er, at de typisk er tidsbegrænsede. Dette er funderet i et samfundsmæssigt synspunkt, om at immaterialretten begrænser samfundslivets almindelige udfoldelse i teknisk og kulturel henseende.⁵³ Dog må det fremføres, at der er stor forskel i levetiden på de forskellige rettigheder, samt at der for varemærker ikke eksisterer nogen tidsbegrænsning.

3.2.1 Den civile retlige definition af immaterielle rettigheder

3.2.1.1 Ophavsret

Ophavsretsloven⁵⁴, herefter OHL er den formelle lov der regulerer den ophavsretlige beskyttelse. Ophavsretten er udtryk for forfatternes og kunstnernes retsbeskyttelse af deres værker, og giver jf. OHL § 2, stk. 1, rettighedshaveren eneret til at råde over værket, ved fremstilling af eksemplarer heraf, oversættelse, omarbejdelse mv.

Beskyttelsens objekt betegnes som *”litterære og kunstneriske værker”* jf. OHL § 1, stk. 1. Afgrænsningen af hvad der er omfattet af begrebet litterære og kunstneriske værker er fri, og beror således på den eksisterende kunstopfattelse, således at ethvert litterært eller kunstnerisk værk kan nyde beskyttelse uanset udtryksformen.⁵⁵

Den ophavsretlige retserhvervelse er formfri, således at der ikke eksisterer nogen formelle krav såsom registrering for at kunne opnå beskyttelse. Retserhvervelsen opstår i forbindelse med værkets skabelse. Der eksisterer dog en ophavsretlig grundbetingelse for at et værk kan opnå beskyttelse, hvilket benævnes originalitetskravet, som er et krav om værkets originalitet og individualitet. Kravet betyder at værket skal være originalt, dvs. at værket skal være frembragt ved ophavsmandens personlige skabende indsats.

⁵³ Kockvedgaard, Mogens (2005, side 24ff.)

⁵⁴ LBK nr. 587 af 20/6 2008.

⁵⁵ Kockvedgaard, Mogens (2005, side 55.)

3.2.1.2 Patentret

Den patentretlige beskyttelse forefindes i Patentloven⁵⁶, herefter PTL. Loven beskytter retten til ”opfindelser”. Patentretten indeholder ingen klar definition af hvad en opfindelse er, men PTL §§ 1 og 2 indeholder nogle krav som en opfindelse skal efterleve for at være omfattet. For at en opfindelse kan opnå beskyttelse efter patentloven, skal opfindelsen efterleve et nyhedskriterium. Dette nyhedskrav kræver at opfindelsen er udtryk for en objektiv, global nyhed, således at der kun kan opnås en patentbeskyttelse på opfindelser, der er nye i forhold til hvad der var kendt før patentansøgningen.⁵⁷ Ydermere skal opfindelsen have opfindelseshøjde, således at den adskiller sig væsentligt fra hvad der forud for opfindelsen har været kendt, jf. PTL § 2, stk. 1.

Såfremt der opnås en patentretlig beskyttelse, kan patentet opretholdes i 20 år fra den dag patentansøgningen er indleveret til Patent- og Varemærkestyrelsen jf. PTL § 40.

3.2.1.3 Brugsmodeller

Beskyttelsen af brugsmodeller blev indført i Danmark i 1992, og er nært beslægtet med patentretten, hvorefter en registrering som brugsmodel etablerer en eneret svarende til den patentretlige. Det gældende retsgrundlag findes i Brugsmodelloven⁵⁸, herefter BML, som omfatter ”*enhver frembringelse, som kan udnyttes industrielt, og som indebærer en løsning på et teknisk problem*”, jf. § 1, stk.1. Der eksisterer således ikke noget krav om opfindelseshøjde, men der eksisterer dog krav om at ”*en frembringelse skal være ny i forhold til hvad der var kendt før ansøgningens indleveringsdag, og den skal tydeligt adskille sig derfra*”, jf. BML § 5.

Det fremgår af BML § 38 stk. 1, at brugsmodelregistreringen gælder i 3 år fra ansøgningdagen, og kan forlænges i to perioder på 3 og 4 år, således at der maksimalt kan opnås en beskyttelsesperiode på 10 år.

⁵⁶ LBK 781/30.8.2001.

⁵⁷ Kockvedgaard, Mogens (2005, side 244.)

⁵⁸ Lov nr. 1431 af 21/12/2005.

3.2.1.4 Designret

Designloven⁵⁹, herefter DSL regulerer den designretlige beskyttelse i Danmark. Designretten er en eneret til erhvervsmæssig udnyttelse af designet. Ved design forstås i lovens forstand *”et produkts eller en del af et produkts udseende, som er bestemt af de særlige træk ved selve produktet eller dets udsmykning, navnlig for så vidt angår linjer, konturer, farver, form, struktur eller materiale”*, jf. DSL § 2, 1. Pkt. Samme bestemmelse definerer et produkt som *”en industrielt eller håndværksmæssig fremstillet artikel, herunder bl.a. dele, der er bestemt til at blive samlet til et sammensat produkt, samt emballage, udstyr, grafiske symboler og typografiske skrifttyper, men ikke edb-programmer”*.

Dansk designbeskyttelse opnås ved indgivelse af ansøgning om registrering til Patent- og varemærkestyrelsen. Ansøgningen skal indeholde passende afbildninger som viser designet, samt angive det produkt designet skal anvendes til. Der kan kun opnås designbeskyttelse såfremt designet er nyt og har en individuel karakter, jf. DSL § 3 stk. 1. Beskyttelsen gælder i maksimalt 25 år, men registrering heraf løber kun fem år ad gangen, men kan fornyes løbende.

3.2.1.5 Varemærkeret

Varemærkeretten er med afsæt i dens store betydning for samhandelen på det europæiske marked, stærkt internationaliseret. Den danske varemærkelov⁶⁰, herefter VML er præget af EF-harmoniseringsdirektivet⁶¹ og den gældende EF-forordning⁶² på området.

Et varemærke er jf. VML § 1, 2. Pkt. udtryk for *”særlige kendetegn for varer eller tjenesteydelser”*, som en erhvervsdrivende anvender i markedsføringen af sin erhvervsmæssige aktivitet. Varemærkeretten består i retten til at forbyde andre i erhvervsmæssigt at anvende et identisk eller forveksleligt mærke jf. VML § 4, stk. 1. Beskyttelsen omfatter som udgangspunkt kun de produkter eller serviceydelser som mærket er registreret, eller har fundet anvendelse for. Dog kan mere velkendte varemærker nyde en bredere beskyttelse.

⁵⁹ Lov nr. 1259 af 20/12/2000.

⁶⁰ LBK nr. 782 af 30/08/2001.

⁶¹ Direktiv af 21.12.1998.

⁶² EF-forordning 40/94.

I Danmark kan der erhverves varemærkeret ved at registrere et givent mærke til Patent-og Varemærkestyrelsen eller blot ved at benytte varemærket erhvervsmæssigt. For at kunne opnå registrering af et varemærke, er det påkrævet at det pågældende varemærke besidder det fornødne særpræg. Ved varemærker der ikke opfylder dette krav om særpræg, kan der således ikke opnås registrering, men varemærket kan i stedet tages i brug, og med tiden ved indarbejdelse opnå det fornødne særpræg, og derved opnå beskyttelse. Beskyttelsens varighed er i modsætning til de øvrige immaterielle rettigheder som udgangspunkt uendelig. En varemærkeregistriering eksisterer i 10 år og kan fornyes uden begrænsning. Beskyttelsen af varemærker som ikke er registreret, men som er beskyttet via ibrugtagning, er kun eksisterende så længe varemærket er i brug.⁶³

3.2.1.6 Knowhow

Der kan ikke stiftes nogen rettighed til knowhow, hvorfor man i civilretten ikke opererer med knowhow som en selvstændig immaterialretlig disciplin, men ofte betragter begrebet som værende en del af patentretten.⁶⁴ Der eksisterer således ingen selvstændig lov som regulerer udnyttelsen af knowhow, hvorfor reguleringen heraf følger af retspraksis.

Begrebet knowhow er udtryk for besiddelsen af en ”*særlig viden*”, således at viden der er almen kendt blandt fagmænd, ikke er udtryk for knowhow.⁶⁵ Knowhow kan kvalificeres som en slags samlebetegnelse for forskelligartet viden eller sagkyndighed, der har en økonomisk værdi for indehaveren.⁶⁶ Dette være sig en viden der relaterer sig til enten de mere tekniske og driftmæssige sider af en virksomhed, eller de mere markedsmæssige forhold som virksomheden agerer under.

Knowhow kan eksempelvis spille en rolle ved overtagelse af rettigheder til at producere en bestemt vare, som man rent praktisk ikke ved hvordan man mest optimalt producerer. Der kan således udformes en knowhow-kontrakt i forbindelse med overdragelsen af produktionsrettigheder, der klarlægger hvorledes den til produktionsrettighederne tilhørende

⁶³ Kockvedgaard, Mogens (2005, side 410)

⁶⁴ Kockvedgaard, Mogens (2005, side 215)

⁶⁵ Kockvedgaard, Mogens (2005, side 215)

⁶⁶ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 72 ff.)

knowhow må udnyttes. Knowhow overdrages således særskilt, hvorfor knowhow må fastslås at være et selvstændigt aktiv på lige fod med de øvrige immaterielle aktiver.⁶⁷

Det følger af retspraksis at knowhow nyder beskyttelse mod uberettiget udnyttelse, samt at knowhow gyldigt kan overdrages, og at uberettiget ophævelse af en kontrakt herom, kan føre til forbud mod fortsat udnyttelse af knowhow'en.⁶⁸ Det retlige problem i forbindelse med overdragelse af knowhow eksisterer i, at knowhow ikke er lovreguleret som de ovenfor gennemgåede immaterielle rettigheder, hvorfor det kan være vanskeligt at afgøre hvilken beskyttelse knowhow-giver har mod knowhow-modtagers dispositioner. Ydermere må det fremføres, at eftersom knowhow er udtryk for en særlig viden, kan denne i sig selv være vanskelig konkret at definere omfanget af, og der kan opstå risiko for, at knowhow'en mister sin værdi hvis denne spredes og bliver alment kendt, da den derved ikke længere vil være at karakterisere som en særlig viden, hvorfor knowhow som udgangspunkt beskyttes ved hemmeligholdelse.

3.2.1.7 Goodwill

Ligesom knowhow, er goodwill et ikke-lovbestemt immaterielt aktiv, og optræder derfor heller ikke som en naturlig del af den traditionelle immaterialret. Goodwillbegrebet har været, og er til stadighed genstand for meget debat som juridisk begreb. Dette til trods for, at begrebet i hovedsagen er et erhvervsøkonomisk begreb, der har betydning for en virksomheds værdiansættelse.⁶⁹ Goodwillbegrebet er i dansk retslitteratur oprindeligt opstillet som et slags hjælpebegreb, for at søge at løse de juridiske problemer der i forbindelse med en virksomhedsoverdragelse, kan opstå som konsekvens af, at der overdrages nogle aktiver som i juridisk forstand er vanskelige at kvalificere, da de ikke henhører under nogen entydigt definerede juridiske begreber.⁷⁰ Når der ved erhvervelse af en virksomhed erlægges en merpris for nettoaktiverne, dvs. en pris der overstiger nettoaktivernes værdi, betegnes forskellen som goodwill, jf. ÅRL § 122, stk. 2 og 3. Regnskabsmæssigt er det ikke afgørende, hvad merprisen konkret erlægges for. Der konstateres blot, at der erlægges en merværdi.⁷¹

⁶⁷ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 72)

⁶⁸ Kockvedgaard, Mogens (2005, side 215)

⁶⁹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 40)

⁷⁰ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 38 ff.)

⁷¹ Remskov, Bent (2002)

Der hersker flere forskelligartede forsøg på at fremkomme med en endegyldig juridisk definition af goodwill. Den første retssag hvor goodwillbegrebet forekom, antages at være i 1810 i England hvor goodwillbegrebet blev anvendt om ”...*the probability that customers will return to the old stand*”.⁷² En amerikansk dommer Cardozo definerer i en afgørelse fra 1926, goodwill som ”.. *the tendency for customers to return to the same location or company because of its name or other reasons regardless of its location*”⁷³. Ydermere er goodwillbegrebet tidligere beskrevet som ”*It is a thing very easy to describe, very difficult to define. It is the benefit and advantage of the good name, reputation, and connection of a business. It is the attractive force, which brings in custom. It is the one thing, which distinguishes an old-established business from a new business at its first start.*”⁷⁴ Der eksisterer således forskelligartede forsøg på at fremkomme med en definition af goodwillbegrebet. Fælles for ovenstående definitioner er, at de alle relaterer sig til en erhvervsvirksomhedens kundekreds. Ingen af ovenstående definitioner kommer dog begrebet nærmere, hvilket i tydelig grad indikerer, at goodwill er vanskelig at definere entydigt.

Det følger af den civilretlige regulering af goodwill, at begrebet betegnes bredt, og som udgangspunkt i regnskabsmæssig sammenhæng, dækker over en hvilken som helst merpris, der erlægges for en virksomhed udover kostprisen for de enkelte aktiver.⁷⁵ Dog modificeret således at goodwillbegrebet i den juridiske begrebsanvendelse som udgangspunkt relateres til en erhvervsvirksomheds kundekreds.⁷⁶

⁷² Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 38 ff.)

⁷³ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 40 jf. Brown, 242 N.Y. 1, 6 150 N.E. 581, 582, 1926)

⁷⁴ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 40.)

⁷⁵ Remskov, Bent (2002)

⁷⁶ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 38 ff.)

4 Den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver

I denne del af afhandlingen foretages en gennemgang af den skattemæssige behandling af immaterielle aktiver. Der gives indledningsvis en definition af den skatteretlige begrebsanvendelse for immaterielle aktiver, for herefter at foretage en nærmere afgrænsning af de individuelle aktiver overfor hinanden. Endvidere foretages en gennemgang af de skatteretlige regler, der har indflydelse på kvalifikationen af de immaterielle aktiver, samt en gennemgang af den skatteretlige værdiansættelse heraf.

4.1 Det skatteretlige immaterialretsbegreb

I skatteretten opererer man ikke med begrebet immaterielle rettigheder, som i civilretten, men anvender derimod begrebet immaterielle aktiver, som det fremgår af AFL § 40, stk. 2, se nærmere herom straks nedenfor. Som tidligere nævnt anvendes begreberne immaterielle aktiver og immaterielle rettigheder synonymt i fremstillingen.

Der eksisterer på nuværende tidspunkt ikke nogen anerkendt skatteretlig definition af immaterielle aktiver, og det er forbundet med betydelige vanskeligheder at foretage en præcis positiv afgrænsning af immaterielle aktiver som begreb. Immaterielle aktiver kan nemmere afgrænses negativt som ikke-fysiske eller ikke-finansielle aktiver.⁷⁷

I denne sammenhæng er det relevant at foretage en sondring mellem selvskabte og erhvervede immaterielle aktiver, da denne sondring til stadighed eksisterer i skatteretten. Selvskabte immaterielle aktiver, er oparbejdet i virksomheden internt, hvor der ofte er brugt adskillige ressourcer og ydet en stor arbejdsindsats for at udvikle det eller de immaterielle aktiver, med henblik på at forøge deres værdi. Erhvervede immaterielle aktiver, er aktiver, som en virksomhed har købt af en tredje mand, og derved opnået ejendomsretten til. Tidligere blev selvskabte immaterielle aktiver beskattet som almindelig indkomst, mens erhvervede immaterielle aktiver blev beskattet som særlig indkomst. Denne differentiering i beskatningen af hhv. selvskabte og erhvervede immaterielle aktiver eksisterer dog ikke længere, idet avance og tab fra overdragelse af immaterielle aktiver i dag beskattes som skattepligtig

⁷⁷ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 31)

kapitalindkomst.⁷⁸ Dog eksisterer sondringen til stadighed for hvad angår periodiseringsbestemmelsen i LL § 27 A, samt i relation til afskrivningsadgangen for et immaterielt aktiv, idet der udelukkende eksisterer adgang til at afskrive på erhvervede immaterielle aktiver, og derved ikke på selvskabte immaterielle aktiver jf. AFL § 40 stk. 1 og 2. Periodiseringsbestemmelsen i LL § 27 A behandles nærmere nedenfor i kapitel 5.

Som tidligere anført, er hovedreglerne for beskatning af immaterielle aktiver placeret i afskrivningsloven. Det fremgår af AFL § 40 stk. 1 og 2, at følgende immaterielle aktiver er omfattet af bestemmelsen; goodwill, særlige fremstillingsmetoder eller lignende (knowhow), patenter, forfatter- og kunstnerrettigheder, ret til mønstre, varemærker, ret i henhold til en udbyttekontrakt og rettigheder i henhold til en forpagtnings- eller lejekontrakt. Det fremgår af bestemmelsen, at immaterielle aktiver *såsom* de eksemplificerede er omfattet af lovgivningen. Det kan derfor diskuteres om bestemmelsen i AFL § 40 stk. 2 er udtømmende svarende til de eksemplificerede immaterielle aktiver. Såfremt bestemmelsen anses for udtømmende, omfatter det skatteretlige immaterialretsbegreb jf. AFL § 40 stk. 1 udelukkende goodwill, samt de eksemplificerede aktiver i bestemmelsens stk. 2. De immaterielle aktiver som ikke er omfattet heraf såsom f.eks. brugsmodeller, synergieffekter eller andre forhold der på anden måde øger en potentiel købers forventninger til en given virksomheds indtjeningsmuligheder, og derved værdien af virksomheden, vil derfor ikke være omfattet af det skatteretlige immaterialretsbegreb, og er derfor ikke afskrivningsberettiget efter AFL § 40 stk. 1 og 2. Immaterielle aktiver som ikke er omfattet af det skatteretlige immaterialretsbegreb må derfor antages at være omfattet af Statsskattelovens almindelige regler om opgørelse af indkomstgrundlaget §§ 4-6. Modsetningsvis må det gælde, hvis det skatteretlige immaterialretsbegreb i AFL § 40 stk. 1 og 2 sluttes ikke at være udtømmende. Således vil immaterielle aktiver af lignende karakter med de eksemplificerede i AFL § 40 stk. 2 være omfattet af begrebet og dermed bestemmelsen skattemæssige behandling. Som det er anført i det indledende metodeafsnit, har legalitetsprincippet og dermed den formelle lovs princip en fremtrædende rolle i skatteretten, hvorfor afgørelsen af omfanget af det skatteretlige immaterialretsbegreb beror på en ordlydsfortolkning af bestemmelsen i AFL § 40 stk. 2. Som det fremgår af ordlyden i AFL § 40 stk. 2 er immaterielle aktiver *såsom* de eksemplificerede omfattet af bestemmelsen og dermed det skatteretlige immaterialretsbegreb. Dette ordvalg kan

⁷⁸ Eriksen, Hedegaard Claus (2007, side 91)

dog både relatere udelukkende til de eksemplificerede aktiver, men kan også relatere til aktiver af lignende karakter i forhold til de eksemplificerede i bestemmelsen. Hvis det er lovgivers hensigt at det skatteretlige immaterialretsbegreb skal fremgå som et udtømmende begreb i AFL § 40 stk. 1 og 2, anses det for særligt uhensigtsmæssigt at benytte et ordvalg hvorom der kan herske tvivl om dets betydning. Hvis hensigten med det skatteretlige immaterialretsbegreb er et udtømmende begreb antages det, at ordet *såsom* havde været udeladt af bestemmelsen, således at bestemmelsen blot listede de immaterielle aktiver der skulle være omfattet. Derfor anses det skatteretlige immaterialretsbegreb i denne sammenhæng for værende et ikke-udtømmende begreb, således at immaterielle aktiver der besidder lignende karakteristika som de eksemplificerede, er omfattet af bestemmelsen i AFL § 40 stk. 2. Dette kan eksempelvis være brugsmodeller, som er en del af de traditionelle immaterielle rettigheder, som det fremgår af gennemgangen af de civile retlige definitioner af de immaterielle aktiver. Dette understøttes yderligere af lovbemærkningerne⁷⁹ til Afskrivningslovens hovedlov⁸⁰, hvoraf det følger at § 40 stk. 2 omfatter immaterielle aktiver som f.eks. de eksemplificerede, hvilket tydeligt indikerer at bestemmelsen ikke er udtømmende.

Det skatteretlige immaterialretsbegreb omfatter således ikke kun de lovbestemte immaterielle rettigheder som findes i immaterialretten, men betegnes som et bredere begreb end det civile retlige, og kan positivt afgrænses til at omfatte samtlige lovbestemte immaterielle rettigheder samt aktiver, hvorom der er givet særlige skatteregler,⁸¹ herunder goodwill og knowhow.

4.2 Skattemæssige afskrivninger

Det centrale regelgrundlag for beskatning af immaterielle aktiver er reglerne om skattemæssige afskrivninger. Afskrivningshjæmelen herfor findes i AFL § 40, stk. 1-5.

⁷⁹ L20

⁸⁰ L433 (1998)

⁸¹ Pedersen, Jan mfl. (2004, side 634)

Som udgangspunkt er det ejeren af det afskrivningsberettigede aktiv, der kan foretage afskrivninger herpå, med mindre andet særskilt er bestemt.⁸² Ydermere er det som udgangspunkt ejeren af det immaterielle aktiv, der har retten til at overdrage dette. Det er derfor relevant i nærværende sammenhæng at berøre ejendomsretten til immaterielle aktiver.

Der eksisterer i skatteretten ingen særlige regler om ejerskabet til immaterielle aktiver, hvorfor ejerskabet hertil er funderet i den civile retlige ejendomsret til det immaterielle aktiv.⁸³ Der kan således kun ske beskatning af og foretages afskrivninger på et immaterielt aktiv, såfremt den pågældende virksomhed er civilretlig ejer af det pågældende aktiv. Ejendomsretten til de lovbestemte immaterielle aktiver er som udgangspunkt ukompliceret at fastslå på baggrund af krav om registrering el. lignende. For de ikke-lovbestemte immaterielle aktiver som goodwill og knowhow, kan det være mere vanskeligt at fastslå den civile retlige ejendomsret, da disse aktiver som nævnt er ikke-lovregulerede immaterielle aktiver, som derfor ikke er baseret på offentlig registrering eller lignende.

Der eksisterer i afskrivningsloven et generelt princip om, at skattemæssige afskrivninger påbegyndes ved erhvervsmæssig benyttelse, jf. AFL § 1. Hvad angår afskrivninger på immaterielle aktiver, kan afskrivningen dog allerede påbegyndes i det indkomstår, hvor der er indgået endelig aftale om afståelse eller opgivelse, jf. AFL § 40. stk. 1 og 2.

Af § 40 stk. 2, 2. pkt., fremgår det, at der for bevillinger, tilladelser eller rettigheder erhvervet inden indkomståret 2008, afskrives på den uafskrevne del af anskaffelsessummen med lige store beløb over den resterende rettighedsperiode. Det fremgår af § 40, stk. 2, 4. pkt., at såfremt der erhverves rettigheder, der er beskyttet efter anden lovgivning, hvor beskyttelsesperioden på aftaletidspunktet er mindre end 7 år, kan der afskrives med en sats der svarer til, at anskaffelsessummen afskrives med lige store årlige beløb over beskyttelsesperioden.

Til den skattepligtige indkomst medregnes fortjeneste og tab ved salg eller opgivelse af goodwill og andre immaterielle aktiver, omfattet af det skatteretlige immaterialretsbegreb, jf.

⁸² Ligningsvejledningen (2008, afsnit E.C.1)

⁸³ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 52)

AFL § 40 stk. 6 jf. stk. 1 og 2. Gevinst ved afståelse af immaterielle aktiver beskattes således alle ensartet som almindelig skattepligtig indkomst.⁸⁴

Dette har ikke altid været tilfældet, da beskatningen af goodwill historisk har været genstand for adskillige ændringer, som nedenstående gennemgang i afsnit 4.3.1 illustrerer. Indførelsen af en ensartet beskatning af alle immaterielle aktiver, har selvsagt gjort behovet for en indbyrdes afgrænsning af de immaterielle aktiver mindre væsentlig, da tvivlen om fordelingen af købesummen på de forskellige aktiver, er blevet reduceret. Alligevel har afgrænsningen af de immaterielle aktiver fortsat en væsentlig betydning. Dette er henset til AFL § 45 stk. 2, hvoraf det følger, at der ved en virksomhedsoverdragelse skal foretages en fordeling af anskaffelses- og salgssummen på de aktiver som er omfattet af overdragelsen, herunder goodwill og andre immaterielle aktiver. Bestemmelsen understreger netop nødvendigheden af at kunne afgrænse de immaterielle aktiver overfor hinanden, for at kunne foretage en fordeling af overdragelsessummen.⁸⁵ Denne bestemmelse minder således i nogen udstrækning om reglerne om kostprisallokering i IFRS 3.

Afgrænsningen af de immaterielle aktiver er ydermere væsentlig, da der til stadighed eksisterer forskel i den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver. Goodwill kan i modsætning til de øvrige immaterielle aktiver ikke overdrages særskilt, da goodwill knytter sig til virksomheden.⁸⁶ Ydermere eksisterer der forskel i afskrivningsadgangen for knowhow og patenter overfor de øvrige immaterielle aktiver, samt at også periodiseringen af beskatningen af immaterielle aktiver kan være forskellig. Afgrænsningen af immaterielle aktiver er derfor fortsat væsentlig. I relation hertil, foretages der i det følgende en gennemgang af den historiske udvikling i beskatningen af goodwill samt en analyse af det skatteretlige goodwillbegreb. Endvidere foretages en analyse af behandlingen af knowhow og den skatteretlige begrebsanvendelse heraf. Dette for mere indgående at belyse den fremførte forskel i den skattemæssige behandling af immaterielle aktiver.

⁸⁴ Eriksen, Hedegaard Claus (2008)

⁸⁵ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 38 ff.)

⁸⁶ Nedenfor følger en særskilt behandling af goodwillbegrebet.

4.3 Goodwill

Immaterielle aktiver og herunder særligt goodwill har igennem en lang årrække været et kontroversielt emne. I takt med den globale udvikling, er der som tidlige anført kommet øget fokus på anvendelsen af immaterielle aktiver samt vigtigheden heraf. Denne udvikling fremgår af ovenstående kapitel 2 omhandlende den internationale regnskabsstandard IFRS 3, som netop er udtryk for en reovering af den regnskabsmæssige behandling af immaterielle aktiver, herunder særligt goodwill. Nedenfor foretages en gennemgang af den historiske udvikling i den skatteretlige behandling af goodwill, som netop understreger goodwill som et omstridt emne. Endvidere søges det skatteretlige goodwillbegreb afklaret.

4.3.1 Den historiske udvikling i beskatningen af goodwill

Beskatningen af goodwill blev introduceret med vedtagelsen af Lov nr. 458 af 22. december 1939, som var en lov om ”midlertidige ændringer i reglerne om påligning og opkrævning af indkomst- og formueskatskat til staten”. Loven havde kun gyldighed for skatteårene 1940-41 og 1941-42. Dog blev lovens gyldighed med yderligere ændringer og tilføjelser forlænget til og med skatteåret 1961-62. Med loven blev det bestemt at indføre afståelsesavancer for goodwill samt andre tidsbestemte rettigheder, som omfatter de traditionelle immaterielle rettigheder, samt private kontraktrettigheder, såsom f.eks. retten i henhold til en forpagtningskontrakt. Loven hjemlede beskatning af fortjeneste eller tab ved afståelse eller opgivelse af ”kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende”, som medregnes i den skattepligtige indkomst, dog kun for halvdelen af den opnåede fortjeneste eller tab, og i intet tilfælde med et større beløb end 5.000 kr. Ydermere fremgår det, af det i henhold til loven udstedte cirkulære, at bestemmelsen om beskatning af goodwill kun vedrører afhændelse eller opgivelse af goodwill, som er tilknyttet en erhvervsvirksomhed, som overdrageren i sin tid havde startet eller købt med drift som formål.⁸⁷ Loven hjemlede ydermere en ret til, at erhververen af goodwill kunne afskrive på anskaffelsessummen. Afskrivningsretten afhang dog af om overdrageren opnåede en fortjeneste ved overdragelsen. Såfremt dette var tilfældet kunne erhververen afskrive på anskaffelsessummen over en periode på 5 år. Afskrivningsretten var ligeledes kun gældende for halvdelen af det ydede vederlag.

⁸⁷ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 14 ff.)

Den 21. maj 1958 blev vedtaget en lov om særlig indkomstskat, som havde virkning for overdragelser foretaget den 1. april 1958 eller senere. Loven indførte fuld afskrivningsret for erhververen af goodwill eller tidsbegrænsede rettigheder over en periode på 10 år, samt en afskrivningsprocent på goodwill på op til 15 %. Ydermere medførte loven en overgang fra delvis inddragelse i beskatningsgrundlaget af goodwill og tidsbegrænsede rettigheder, til fuld inddragelse med proportional beskatning på 30 % til følge.⁸⁸

I 1976 blev der fremsat forslag om at lempe beskatningen af goodwill. Forslaget blev vedtaget ved lov nr. 326 af 10. juni 1976. Denne lempelse kom sig til udtryk ved at indføre et fradrag beregnet ud fra ejerperioden, for at mindske den beskatningsbyrde der ved afståelse kunne være særligt tyngende. Fradragsreglen var først gældende efter 5 års ejertid, og udgjorde her 10 % af goodwillens størrelse og steg for de følgende år med 5 % pr. år, med et maksimalt fradrag på 35 % efter 10 års ejerskab. Fradraget kunne ikke overstige den samlede fortjeneste ved afståelse af goodwill. Fradragsreglen fandt dog ikke anvendelse ved fortjenester opnået ved overdragelse til en part med bestemmende indflydelse på den andens handlemåde.⁸⁹

Reguleringen for beskatning af goodwill tog med Lov nr. 248 af 9. juni 1982 en radikal ændring. Loven ophævede beskatningen af fortjeneste og tab ved afståelse af goodwill, samt adgangen til at foretage skattemæssige afskrivninger på anskaffelsessummen. Baggrunden for ophævelsen af goodwillbeskatningen, var funderet i et ønske om at lette den likviditetsmæssige belastning ved generationsskifter, som var samme begrundelse for indførelsen af ovenstående fradragsregel, nemlig at lette goodwillbeskatningen, som var en stor likviditetsmæssig belastning ved generationsskifter, og i mange tilfælde helt udelukkede denne mulighed.⁹⁰ Ydermere antog man, at lovændringen ville medføre at handelsværdien på goodwill ville falde, da ingen ville betale en høj købesum for et aktiv som ikke var afskrivningsberettiget trods en evt. fremtidig skattefri gevinst. Derudover blev det antaget, at lovændringen ville medføre en simplificering i behandlingen heraf, og derved lette den administrative byrde, bl.a. forbundet med værdiansættelsen af goodwill. Disse antagelser viste sig dog ikke helt at være retvisende for de reelle virkninger af lovændringen. Ophævelsen af beskatningen af goodwill medførte i stedet betydelige afgrænsningsvanskeligheder mellem

⁸⁸ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 18 ff.)

⁸⁹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 21 ff.)

⁹⁰ Bemærkninger til lovforslag L 296.

goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, som til stadighed skulle indregnes i den skattepligtige indkomst. Dette fordi goodwillværdien i modsætning til forventet blev sat så højt som muligt, for netop at maksimere den skattefrie gevinst ved senere afståelse. Lovændringen satte således endnu skarpere fokus på afgrænsningen af goodwill overfor de øvrige immaterielle aktiver.⁹¹

Den 25. juni 1993 blev vedtaget Lov nr. 428, som genindførte skattepligten for goodwill, samt afskrivningsretten herfor. Afskrivningsretten blev indført som lineære afskrivninger på anskaffelsessummen over 10 år. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget⁹², at det overordnede formål med loven var tilvejebringelse af en ensartet skattemæssig behandling af immaterielle aktiver, således at sondringen mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver ikke længere skulle have væsentlig betydning.⁹³ Dette i erkendelse af, at skattefriheden for goodwill selvsagt havde medført en skarp forskel i behandlingen mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, og derved øget afgrænsningsproblematikken.⁹⁴

I 1997 blev vedtaget Lov nr. 1105 af 29. december, som afkortede afskrivningsperioden for goodwill og tidsbegrænsede rettigheder fra 10 til 7 år. Den 26. juni 1998 blev vedtaget et lovforslag om at overflytte de generelle regler om beskatning af goodwill og tidsbegrænsede og udbyttegivende rettigheder, samt reglerne om straksafskrivning for erhvervelse af knowhow og patentrettigheder fra ligningsloven til AFL § 40 og 41. Bestemmelserne i AFL §§ 40 og 41 svarer i alt væsentlighed til bestemmelserne i ligningsloven, dog er begrebet for de tidsbegrænsede rettigheder erstattet med udtrykket immaterielle aktiver, som også omfatter udbyttegivende rettigheder.⁹⁵ Nedenfor foretages en mere indgående analyse af de gældende bestemmelser i AFL §§ 40 og 41.

4.3.2 Den skatteretlige definition samt behandling af goodwill

Goodwill er omfattet af AFL § 40 stk. 1, hvorefter erhververen af goodwill kan afskrive på anskaffelsessummen i den skattepligtige indkomst med op til 1/7 årligt. Afskrivningerne kan

⁹¹ Bemærkninger til lovforslag L 296

⁹² Lovforslag L 296 (1993)

⁹³ Bemærkninger til lovforslag L 296

⁹⁴ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 24 ff.)

⁹⁵ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 28 ff.)

påbegyndes i det indkomstår, hvori der er indgået endelig aftale om overdragelse af goodwill. Efter AFL § 40 stk. 6, henregnes fortjeneste eller tab ved afståelse eller overdragelse af goodwill til den skattepligtige indkomst.

Til trods for at den skattemæssige behandling af goodwill er omfattet af AFL § 40, indeholder bestemmelsen ingen definition af goodwill. Det skatteretlige goodwillbegreb følger af den udviklede retspraksis på området. I en afgørelse fra Vestre Landsret, refereret i TfS 1992, 431 VLD⁹⁶ og kommenteret i TfS 1992, 537 DEP, anføres det af samtlige tre dommere, at goodwill i skattemæssig henseende siden 1939 har været knyttet til afståelse af kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende. I sagen eksisterede der ingen identificerbar kundekreds i selvstændig forstand, hvorfor skattemyndighederne statuerede, at der ved virksomhedsoverdragelsen ikke forelå goodwill. Afgørelsen statuerer således, at det skatteretlige goodwillbegreb knytter sig til afståelse af kundekreds.

Det skatteretlige goodwillbegreb søger at opstille nærmere kriterier for hvilke faktorer der knytter sig til begrebet, og differentierer sig dermed fra det regnskabsmæssige begreb i ÅRL § 122 stk. 2 og 3, hvorefter goodwill repræsenterer den merpris i forhold til de bogførte værdier, en køber er villig til at betale for en given virksomhed. Til trods for at man i skatteretten søger at afgrænse goodwillbegrebet således, at det henviser til konkret konstaterbare faktorer som kundekredsen, må det fremføres, at kundekredsens eksistens er betinget af en række faktorer, som netop er grundlaget for eksistensen heraf. Selve goodwillværdien må derfor være rettet mod et eller andet, det være sig indehaverens person, personale, et særlig godt produktionsapparat, firmanavn, knowhow, virksomhedens særlige beliggenhed mv., for at goodwillbegrebet repræsenterer en værdi. Til trods for at den skatteretlige retspraksis forsøger at operere med en konkret definition for goodwill, nemlig en erhvervsvirksomheds kundekreds, for netop at eliminere usikkerheden i kvalifikationen heraf, må det til stadighed fremhæves at være vanskeligt at kvalificere goodwill entydigt, netop på grund af den flerhed

⁹⁶ Sagen omhandler en svineproducent der i 1984 overdrog sin svine- og kvægproduktionsvirksomhed til et anpartsselskab hvori han selv var hovedanpartshaver. Hovedparten af svineproduktionen blev leveret til et slagteri, hvorfor skattemyndighederne henviste til, at der ikke kunne antages at høre nogen kundekreds til virksomheden. Svineproducenten anførte at goodwill var forskelsværdien mellem købesummen og de nettoværdier, der blev overdraget, hvilket blev støttet af en skønsmand, der ud fra en økonomisk betragtning fastslog, at overdragelsen indbefattede goodwill, idet der med overdragelsen fulgte en dygtig drifts- og virksomhedsleder. Landsretten fandt at der ikke var knyttet goodwill til overdragelsen, med henvisning til den skattemæssige definition af goodwill, der siden 1939 havde været knyttet til afståelse af kundekreds, hvilket ikke var tilfældet i nærværende sammenhæng. Vederlaget for goodwill blev anset for en skattepligtig udlodning fra selskabet.

af faktorer, som er en forudsætning for kundekredsens eksistens. Sammenholdt med mere håndfaste aktiver såsom fast ejendom, maskiner, inventar osv., er goodwill udtryk for et aktiv, som i et og alt afhænger af en række faktorer, herunder forventninger til disse faktorer.⁹⁷

I den skatteretlige litteratur fremgår det, at goodwill ikke kan overdrages særskilt som de øvrige immaterielle aktiver, idet goodwill er uløseligt knyttet til virksomheden.⁹⁸ Det følger bl.a. af ligningsvejledningen afs. E.I.4.1.1.1, at der skal være tale om en reel overdragelse af virksomheden (hel eller delvis), herunder det formuegode der bedømmes som goodwill, for at der foreligger goodwill. Denne generelle opfattelse i den skatteretlige litteratur, om at goodwill ikke kan overdrages særskilt, illustreres i en afgørelse fra 2002. Sagen TfS 2002.288 H, omhandler et svensk moderselskab og dets danske datterselskab, der overtager et dansk selskab. Moderselskabet betalte for den til virksomhedsoverdragelsen knyttede goodwill, og det danske datterselskab overtog produktionen i selskabet. Moderselskabet overtog udover omtalte goodwill, aktiver bestående af bl.a. varemærker og patenter. Skattemyndighederne ændrede herefter indkomstopgørelsen for det danske datterselskab, således at selskabet blev skattepligtig af den af moderselskabet betalte goodwill, idet skattemyndighederne anså den manglende betaling for goodwill som et skattepligtigt tilskud fra moderselskab til datterselskab. Skattemyndighederne anførte, at man ikke kan udskille aktivet goodwill som et særskilt aktiv, fra virksomhedens produktion. Datterselskabet gjorde gældende at det ikke havde modtaget værdier svarende til det erlagte beløb for goodwill, og at det var hensigten med overdragelsen, at de immaterielle aktiver der udgjorde goodwillværdien skulle tilføres det svenske moderselskab, hvorfor moderselskabet afholdt disse udgifter. I højesteretsdommen var alle fem dommere enige om, at ejendomsretten til goodwill i form af kundekreds, forretningsforbindelser og lignende ikke kan overdrages som et særskilt aktiv løsrevet fra den virksomhed goodwillen knytter sig til. Herefter anførte to af dommerne, at den værdi som moderselskabet betalte for goodwill ikke kun omfattede goodwill relateret til kundekreds, forretningsforbindelser og lignende, forbundet med det selskab som datterselskabet overtog. De to dommere anførte, at goodwillværdien yderligere indeholdt den merpris som moderselskabet var villig til at betale for de øgede indtjeningsmuligheder, som fulgte af de totale koncernfordele ved virksomhedsovertagelsen, som ikke ansås for at være en del af goodwillbegrebet, hvorfor de ikke mente at datterselskabet skulle indkomstbeskattes af hele

⁹⁷ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 40)

⁹⁸ Pedersen, Jan mfl. (2004, side 637 ff.) og Eriksen, Claus Hedegaard (2008)

værdiens størrelse. Dette synspunkt blev dog ikke støttet af de tre øvrige dommere, der anførte, at den af moderselskabet betalte goodwill tilhører datterselskabet, hvorfor datterselskabet var pligtig at betale indkomstskat heraf.

Dommen understreger, at det skatteretlige goodwillbegreb udgøres af konkret konstaterbare faktorer som kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende. Ydermere illustrerer afgørelsen, at goodwill ikke kan overdrages som et særskilt aktiv. Begrundelsen for hvorfor goodwill ikke kan overdrages særskilt som de øvrige immaterielle aktiver, fremgår dog ikke nærmere af dommen.

4.4 Den skatteretlige definition samt behandling af knowhow

Hvis en skatteyder afholder udgifter til køb af immaterielle aktiver (foruden goodwill) i form af særlig fremstillingsmetode eller lignende (knowhow), patentret, forfatter- og kunstnerrettigheder (ophavsrettigheder), mønsterret, varemærkerettigheder eller retten ifølge en udbytte-, forpagtnings-, eller lejekontrakt, kan erhververen af sådanne rettigheder, fra og med det indkomstår hvor der er indgået endelig aftale om overdragelse, afskrive på anskaffelsessummen i sin skattepligtige indkomst med indtil 1/7 årligt, jf. AFL § 40, stk. 2. Henset til gennemgangen i kapitel 3 af de lovbestemte enerettigheder, foretages der i nærværende sammenhæng ingen yderligere gennemgang heraf, da skatteretten som nævnt ikke indeholder nogen selvstændig definition heraf, men tager afsæt i anførte civile retlige begrebsdefinitioner. Nærværende afsnit foretager en mere detaljeret gennemgang af den skattemæssige behandling af begrebet ”særlig fremstillingsmetode og lignende”, herefter benævnt knowhow. Dette fordi knowhowbegrebet, ligesom goodwillbegrebet er et ikke-lovbestemt immaterielt aktiv, hvorfor kvalifikationen heraf i nogen udstrækning kan være vanskeligere at foretage end de øvrige immaterielle aktiver, henset til registreringskrav mv.

Den skattemæssige behandling af knowhow findes i AFL §§ 40 og 41. I AFL § 40 stk. 2 defineres knowhow som særlig fremstillingsmetode eller lignende. Bestemmelsen indeholder dog ingen nærmere angivelse af hvad der mere konkret henregnes hertil. Af ligningsvejledningen fremgår det, at særlig fremstillingsmetode eller lign. dækker over blandt

andet knowhow, som vedrører opfindelser og værker, der er skabt af afhænderen selv.⁹⁹ Det af ligningsvejledningen anførte, at knowhow vedrører opfindelser og værker skabt af afhænderen selv, må fremhæves at være misvisende om ikke forkert. Dette tager afsæt i det faktum, at der ved erhvervelse af knowhow jf. AFL § 40, stk. 2 kan afskrives på den erlagte anskaffelsessum. Det antages derfor, at når den erhvervede knowhow på et senere tidspunkt evt. videreoverdrages, til stadighed er omfattet af AFL § 40, stk. 2. Bestemmelsen i AFL § 40, stk. 2 indeholder ingen yderligere indskrænkninger i afskrivningsretten vedrørende knowhow, i forhold til de øvrige immaterielle aktiver, hvorfor der må være en stærk formodning for, at knowhow ligesom de øvrige immaterielle aktiver kan overdrages flere gange uden at miste karakteren af at være et selvstændigt begreb. Ligningsvejledningens anvisning om at kvalifikationen af knowhow er betinget af at denne afstås af afhænderen selv, tillægges derfor meget ringe betydning.

Det skatteretlige knowhowbegreb er omtalt i retspraksis, i TfS 1989, 482 LSR, omhandlende en virksomheds salg af kundemasse, kundelister, arkiver mv. Et selskab afstod kundemasse, kundelister, arkiver mv., og havde en viden om, og kontakter til udenlandske produktionscentre og forretningsforbindelser. Landsskatteretten udtalte, at knowhowbegrebet, ud over at angå viden om fremstillingsmetoder mv., også kan omfatte en erhvervsvirksomheds viden om, hvorledes produkter mest hensigtsmæssigt kan afsættes, således at den viden som selskabet havde, kunne være omfattet af knowhowbegrebet. Dog fandt retten efterfølgende, at den omtalte viden alligevel ikke kunne kvalificeres som knowhow, da den ikke kunne karakteriseres som en *særlig* viden, der naturligt falder ind under knowhowbegrebet. Landsskatteretten anførte i stedet, at det samlede vederlag for overdragelsen blev anset som vederlag for goodwill. Af afgørelsen følger det således, at det afgørende kriterium for om der foreligger knowhow, er om den viden, der overdrages er *særlig*.

Det er generelt gældende i diverse skatteretlige kilder, at der ikke eksisterer nogen nærmere fastlæggelse af knowhowbegrebet,¹⁰⁰ ud over at være omfattet af *særlig fremstillingsmetode eller lignende*, som det fremgår af AFL § 40 stk. 2. Det er således ikke muligt at fastlægge en klar skatteretlig definition af knowhowbegrebet. Den skatteretlige begrebsanvendelse herfor, tager derfor afsæt i den tidligere anførte civilretlige begrebsforklaring for knowhow, som

⁹⁹ Ligningsvejledningen (2008, afs. E.I.4.2.1)

¹⁰⁰ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 72)

beskriver knowhow som en samlebetegnelse for forskelligartet viden eller sagkyndighed, en særlig viden. Kvalifikationen af skatteretlig knowhow baserer sig således på et skøn om hvorvidt den viden der overdrages er af særlig karakter.

Som fremhævet ovenfor, følger det af AFL § 40 stk. 2, at der kan afskrives på anskaffelsessummen for knowhow, med indtil en 1/7 årligt. Denne bestemmelse er suppleret af AFL § 41, stk. 1, hvoraf det fremgår, at der for udgifter til erhvervelse af knowhow til erhvervelse af licens- eller brugsrettigheder til knowhow, erhvervet i tilknytning til den skattepligtiges erhverv, kan fradrages fuldt ud i det indkomstår hvori udgifterne er afholdt, frem for at afskrive med 1/7 årligt. Bestemmelsen finder i lighed med knowhow også anvendelse for patentrettigheder og licens- og brugsrettigheder til patenter, men på baggrund af fremstillingens omfang fokuseres der i nærværende sammenhæng blot på knowhow. Der eksisterer således for den skattepligtige valgfrihed mellem at afskrive udgifterne til erhvervelse af knowhow efter reglerne i § 40, stk. 2, med indtil 1/7 årligt, eller at straksafskrive udgiften efter AFL § 41, stk. 1. Baggrunden for denne forskel i afskrivningsretten for nævnte immaterielle aktiver, findes i bemærkningerne til den nu ophævede bestemmelse i LL § 8 L, der var den tidligere gældende bestemmelse for afskrivninger på udgifter til erhvervelse af knowhow og patentrettigheder. I bemærkningerne hertil fremgår det, at adgangen til at indrømme straksafskrivning herfor, tager afsæt i at både knowhow og patentrettigheder antages at have en særlig kort teknologisk og økonomisk levetid på grund af den hastige produktudvikling, som medfører, at aktiverne bliver teknologisk og økonomisk forældet langt før den fysiske nedslidning sker.¹⁰¹ Til trods for det særlighedskriterium der knytter sig til knowhowbegrebet, kan den viden der er omfattet af knowhowbegrebet have forskellig karakteristika, og være udgjort af forskellige værdier afhængig af den specifikke situation. Knowhowbegrebet kan derfor være udgjort af andet end eksempelvis den teknologiske viden der knytter sig til produktudviklingen. Derfor kan det ikke endegyldigt konkluderes, at knowhow har en relativt kortere levetid end andre immaterielle aktiver, eksempelvis goodwill. Ydermere må det fremhæves, at patentrettigheder har en levetid på 20 år, hvorfor en patentrettigheds levetid ikke altid vil være særlig kort, f.eks. i tilfælde hvor en patentrettighed overdrages umiddelbart efter registrering heraf.

¹⁰¹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 253)

Det afgørende kriterium for afgrænsningen af knowhowbegrebets indhold, er hvorvidt den pågældende viden kan karakteriseres som en *særlig* viden. Denne afgrænsning er således afgørende for om der kan knyttes nogen økonomisk værdi til knowhow som aktiv,¹⁰² men må til stadighed anføres at være vanskelig at udføre i praksis.

Den ovenfor fremførte forskel i afskrivningsadgangen for knowhow og patenter overfor de øvrige immaterielle aktiver, har en central betydning for afgrænsningen mellem de immaterielle aktiver. Dette fordi en uens afskrivningsadgang kan skabe incitamentet til at forsøge at omkvalificere immaterielle aktiver til aktiver, der er omfattet af mere fordelagtige beskatningsregler, som netop adgangen til at straksafskrive på knowhow, er et tydeligt eksempel på. Nedenfor foretages en mere indgående analyse af afgrænsningsproblematikken mellem de immaterielle aktiver.

4.5 Afgrænsningsproblematikken mellem de immaterielle aktiver

Gennemgangen af det skatteretlige immaterialretsbegreb viser at begrebet omfatter en lang række immaterielle aktiver af forskellig karakter, men som definitionsmæssigt i nogen udstrækning overlapper hinanden. Afgrænsningen imellem definitionerne for de lovregulerede immaterielle aktiver, som patenter, varemærker, ophavsrettigheder, mønster og design, volder ikke umiddelbart vanskeligheder, idet de civile retlige eneretslove, indeholder konkrete betingelser og forudsætninger som skal være opfyldt for at det pågældende immaterielle aktiv er omfattet heraf. Det er mere vanskeligt at foretage en entydig skatteretlig definition af de ikke-lovbestemte immaterielle aktiver som goodwill og knowhow, da der ikke kan opstilles endegyldige begrebsdefinitioner herfor. Kvalifikationen af goodwill og knowhow er derfor vanskelig at foretage, og i større udstrækning forbundet med usikkerhed, end ved kvalifikationen af de lovbestemte immaterielle aktiver. Det faktum, at der ikke kan opstilles endegyldige begrebsdefinitioner for knowhow og goodwill, som kan anvendes i enhver sammenhæng, bevirker at særligt afgrænsningen af knowhow og goodwill overfor de øvrige immaterielle aktiver er væsentlig, især når der henses til, at den skattemæssige behandling heraf i nogen udstrækning er forskellig.

¹⁰² Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 245)

I afsnittet ovenfor fremgår det, at der eksisterer forskellige regler for afskrivning på knowhow og patentrettigheder i forhold til reglerne for afskrivninger på de øvrige immaterielle aktiver, herunder goodwill. Som fremhævet indeholder AFL § 41, stk. 1 adgang for erhververen af knowhow og patentrettigheder til at fradrage erhvervelsesudgifterne herfor fuldt ud i det indkomstår hvori udgifterne er afholdt. Denne mulighed eksisterer som anført ikke for de øvrige immaterielle aktiver, hvor anskaffelsessummen afskrives med indtil 1/7 årligt, jf. AFL § 40, stk. 1 og 2. Denne centrale forskel i afskrivningsreglernes behandling af hhv. knowhow og patentrettigheder overfor de øvrige immaterielle aktiver, kan have indvirkning på hvorledes de immaterielle aktiver søges kvalificeret ved overdragelse heraf. Netop muligheden for at straksafskrive på knowhow og patenter, giver erhververen en likviditetsmæssig fordel, som kan være medvirkende til at skabe et incitament til at forsøge at omkvalificere immaterielle aktiver til andre immaterielle aktiver, som er omfattet af mere fordelagtige beskatningsregler, herunder AFL § 41, stk. 1.

Som anført er kvalifikationen af de lovbestemte immaterielle aktiver forbundet med mindre usikkerhed, sammenholdt med kvalifikationen af henholdsvis goodwill og knowhow. Netop derfor kan bestemmelsen i AFL § 41 stk. 1, være særligt medvirkende til at skabe incitament til at forsøge at omkvalificere immaterielle aktiver til knowhow, for netop at opnå likviditetsfordelen forbundet hermed.

Af tidligere omtalte afgørelse, TfS 1989, 482 LSR, omtalt i ligningsvejledningen afsnit E.I.4.2.1.2, fandt landskatteretten at knowhowbegrebet relaterer sig til viden af *særlig* karakter. Endvidere følger det af afgørelsen, at grænsedragningen mellem knowhow og goodwill kan være utydelig, idet afgørelsen af om en viden er særlig, er baseret på et skøn, samtidig med at goodwillbegrebet ikke er entydigt defineret.

Som det fremgår af ovenstående, følger det af retspraksis og retslitteraturen, at goodwill ikke kan overdrages som et selvstændigt aktiv, under henvisning til, at goodwill er uløseligt knyttet til virksomheden. Alligevel må det fremføres, at man mellem uafhængige parter kan forestille sig tilfælde, hvor kundelister mv. overdrages mod et vederlag, hvorfor goodwill i denne sammenhæng udgør et selvstændigt overdrageligt aktiv. Afgørelsen i Højesterets dom af 29. januar 2002, TfS 2002.288 H, som gennemgået ovenfor, fastslog at den overdragede goodwill

som moderselskabet betalte for, tilhørte datterselskabet, hvorfor det danske datterselskab var skattepligtigt heraf. Afgørelsen statuerer derfor at goodwill er knyttet til virksomheden, og dermed ikke er overdrageligt som et selvstændigt immaterielt aktiv. Der kan dog stilles spørgsmålstegn ved, om resultatet af dommen er påvirket af, at man ikke ønsker at der mellem koncernselskaber gives mulighed for, at et selskab etableret i udlandet afholder udgifter på vegne af et dansk selskab, således at en ellers skattepligtig indkomst ikke kommer til beskatning i Danmark. Hensigten bag at goodwill ikke kan overdrages særskilt, fremgår i hvert fald ikke tydeligt af lovgivningen, retspraksis eller retslitteraturen, hvorfor begrundelsen herfor er svær at finde. Sammenholdt med knowhow, der kan overdrages særskilt, der ligesom goodwill er et ikke-lovreguleret immaterielt aktiv, som er vanskeligt konkret at afgrænse, kan dette ikke være begrundelsen for at goodwill ikke kan overdrages som et selvstændigt aktiv. Dog må det fremføres, at knowhow i højere grad end goodwill, er et immaterielt aktiv af skabende karakter, hvorimod goodwill ikke på samme måde knytter sig til en konkret opfindelse. Dette virker dog som et snævert hensyn at basere denne forskelsbehandling af goodwill på overfor de øvrige aktiver. Begrundelsen for hvorfor goodwill ikke kan overdrages som et selvstændigt aktiv, i modsætning til de øvrige immaterielle aktiver, findes derfor uklar.

Den sondring der i den skatteretlige behandling eksisterer imellem de immaterielle aktiver, må således anføres at være medvirkende til at skabe et incitament til skattetænkning, særlig henset til de ikke-lovbestemte immaterielle aktiver goodwill og knowhow. Dette er ikke overensstemmende med lovgivers anførte formål, der netop har til hensigt at tilvejebringe en ensartet skattemæssig behandling, således at sondringen mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver ikke har betydning.¹⁰³

4.6 Delkonklusion

Skatteretten opererer som ovenfor anført med et immaterialretsbegreb, der er bredere end det civilretlige, omfattende samtlige de immaterielle rettigheder samt aktiver hvorom der er givet særlige skatteretlige regler. Af AFL § 40, stk. 2 fremgår det, at immaterielle aktiver *såsom* de i bestemmelsen fremhævede, er omfattet. Sammenholdt med at der i den skatteretlige litteratur ikke findes nogen udtømmende liste over hvilke immaterielle aktiver det skatteretlige immaterialretsbegreb omfatter, er det ikke muligt entydigt at afgrænse begrebet positivt. Et

¹⁰³ Bemærkninger til lovforslag L 296.

immaterielt aktiv må sluttes at være omfattet af det skatteretlige immaterialretsbegreb såfremt det pågældende aktiv er omfattet af AFL § 40, stk. 1, som omfatter goodwill, eller fremgår af de fremhævede eksemplifikationer i AFL § 40, stk. 2, 1. pkt., eller er af lignende karakter.

Som det fremgår af ovenstående analyse, er begrebsfastlæggelsen for de lovbestemte immaterielle rettigheder forholdsvis enkel, henset til de betingelser eneretslovene opstiller, for at det enkelte immaterielle aktiv kan opnå retsbeskyttelse. Derimod er det forbundet med væsentlig større vanskeligheder at foretage en positiv afgrænsning af de skatteretlige begreber for goodwill og knowhow. Den mest konkrete begrebsdefinition for goodwill omfatter *kundebase, forretningsforbindelser eller lignende*. Dette er det nærmeste man kommer en skatteretlig definition af goodwillbegrebet. Definitionen er ikke endegyldig, henset til definitionens *eller lignende*, som netop indikerer, at begrebet ikke i enhver henseende er udtømmende, og derfor må fastslås at være svært at afgrænse yderligere.

Den skatteretlige definition for knowhow tager afsæt i forretningsforbindelser eller lignende, men det afgørende kriterium for om der kan statueres skatteretlig knowhow, er om virksomheden indeholder en viden af *særlig* karakter. Det er derfor svært at foretage en entydig begrebsafgrænsning, da afgørelsen af om en viden er af særlig karakter, må bero på et skøn.

Analysen af begreberne for goodwill og knowhow har i nogen udstrækning konkretiseret hvad der er omfattet heraf, men det har ikke været muligt at fremkomme med nogen entydige begrebsdefinitioner. De ikke-udtømmende begrebsdefinitioner for goodwill og knowhow er således medvirkende til at skabe en afgrænsningsproblematik de immaterielle aktiver imellem, som giver incitament til skattetænkning, hvor den skattemæssige behandling heraf er forskellig. Denne skatteretlige forskelsbehandling af de immaterielle aktiver, som netop giver anledning til skattetænkning, harmonerer ikke med det af lovgiver påtænkte formål med den skatteretlige behandling heraf, der netop har til hensigt at tilvejebringe en ensartet skattemæssig behandling, som fjerner incitamentet til skattetænkning.

5. Overdragelse af immaterielle aktiver

Ved afståelse, afhændelse eller opgivelse af en erhvervsvirksomhed opstår der en række skatteretlige såvel som regnskabsmæssige problemstillinger. Nærværende afsnit søger at klarlægge de relevante skatteretlige problemstillinger herved, henset til fremstillingens problemfelt.

Indledningsvis foretages en gennemgang af de forskellige overdragelsesmetoder en virksomhed kan overdrages efter, for at klarlægge hvilken betydning overdragelsesmetoderne har for den skattemæssige behandling heraf. Efterfølgende defineres det skatteretlige afståelsesbegreb, for som udgangspunkt at klarlægge hvornår der er tale om overdragelse af immaterielle aktiver. Herefter gennemgås de skatteretlige regler som finder anvendelse i forbindelse med overdragelsen af immaterielle aktiver.

Som det fremgår af fremstillingens indledende metodeafsnit, tager fremstillingen udgangspunkt i de almindelige skatteretlige regler, der gælder ved overdragelse af immaterielle aktiver. Da goodwill som anført ikke kan overdrages særskilt, men kun i tilknytning til den tilhørende virksomhed, tages der som udgangspunkt afsæt i en fuldstændig virksomhedsoverdragelse indeholdende immaterielle aktiver.

5.1 Overdragelsesmetoder

Der eksisterer grundlæggende to forskellige metoder til at overdrage en virksomhed efter. Overdragelse kan enten ske i form af salg af aktier eller i form af aktiver, sidstnævnte benævnes ofte som substansmodellen.

Ved en aktieoverdragelse sker der som udgangspunkt fuldstændig succession, således at køber indtræder direkte i sælgers retsstilling, således at der ikke i forhold til målvirksomhedens medkontrahenter foreligger et debitorskifte (eller kreditorskifte).¹⁰⁴ Det betyder at den overtagne virksomheds aktiver ikke skal kvalificeres og værdiansættes, da køber blot erhverver aktiemajoriteten i virksomheden, og betaler den pågældende kurs for de erhvervede

¹⁰⁴ Hansen og Lundgren (2005, side 51 ff.)

aktier. Køber erhverver således ved en aktieoverdragelse ingen ret til på ny at påbegynde afskrivninger på virksomhedens aktiver, men indtræder blot i virksomheden som ejer, hvorefter afskrivninger mv. fortsætter uændret, som før overtagelsen.

Ved en substansoverdragelse, overdrages samtlige aktiver i selskabet, og selve målvirksomheden og dens aktiver udgør salgsobjektet. Her indtræder køber ikke direkte i sælgers retsstilling, og overtager derfor som udgangspunkt ikke alle dennes risici, men skal omvendt sikre sig at virksomhedens medkontrahenter giver samtykke til at bestående kontraktsforhold fortsætter efter overdragelsen, såfremt køber ønsker dette, da et debitorskifte kræver kreditors samtykke.¹⁰⁵

Ved virksomhedsoverdragelse foretaget efter substansmodellen, sker der således et reelt køb og salg af målvirksomhedens aktiver, som derfor skal kvalificeres og værdiansættes. En central forskel på de to omtalte overdragelsesmodeller er som anført, at køber ved en substansoverdragelse kan afskrive på købsprisen af de overtagne aktiver og sælger omvendt beskattes af avancer og genvundne afskrivninger. Denne pointe er central for nærværende fremstilling, som netop behandler afskrivningslovens regler for overdragelse af immaterielle aktiver.

En erhvervet afskrivningsret, herunder afskrivningsperioden, har indflydelse på den pris en given virksomhed kan handles til. Derfor vil en køber som udgangspunkt foretrække at erhverve en virksomhed via substansmodellen for netop at opnå afskrivningsret for de erhvervede aktiver, da dette giver køber en likviditetsfordel. Omvendt vil en sælger som udgangspunkt have interesse i at afstå via aktiemodellen frem for substansmodellen, under forudsætning af at sælger, er et selskab, der har ejet aktier i målselskabet i over 3 år. Såfremt dette er tilfældet kan sælger afstå aktierne og realisere en skattefri gevinst, efter reglerne i ABL § 9.

Såfremt køber erhverver en virksomhed via substansmodellen, vil den værdi afskrivningsretten repræsenterer for ham, medføre at virksomheden på salgstidspunktet har en højere værdi, end hvis køber ikke erhvervede afskrivningsret. De immaterielle aktiver der

¹⁰⁵ Hansen og Lundgren (2005, side 51 ff.)

overdrages kan derfor, afhængig af valg af overdragelsesmodel, have en forskellig værdi for køber, i og med at den merpris som køber er villig til at betale for at erhverve afskrivningsret må være det beløb der ligger ud over den reelle værdi af de modtagne materielle aktiver, og derfor netop være udtryk for en immateriel værdi. Da der ikke eksisterer et immaterielt begreb der i sig selv repræsenterer værdien af en modtaget afskrivningsret, vil denne værdi enten kvalificeres som en del af det skatteretlige immaterielretsbegreb, eller behandles efter SL almindelige regler i §§ 4-6 om indkomstkatten. De lovbestemte immaterielle aktiver er sammenholdt med de ikke-lovbestemte immaterielle aktiver, goodwill og knowhow, skarpt afgrænset, hvorfor der må være en formodning for, at den værdi en erhvervet afskrivningsret repræsenterer, i praksis formentlig bliver en del af knowhow- eller goodwillværdien. Sat lidt på spidsen, kan dette eksempelvis betyde, at den samme goodwill som jf. den skatteretlige begrebsdefinition, relaterer sig til konkret konstaterbare faktorer som kundekredsen, forretningsforbindelser eller lignende, repræsenterer en forskellig værdi, afhængig af hvilken overdragelsesmetode der benyttes. Det har derfor betydning om en virksomhedsoverdragelse foretages efter aktiemodellen eller substansmodellen.

Graden af de omtalte fordele og ulemper for henholdsvis køber og sælger, repræsenteret ved de to forskellige overdragelsesmodeller, må dog fremhæves at afhænge af køber og sælgers forhold, idet eksempelvis et købende selskab med en relativ kort investeringshorisont, kan have et ønske om at erhverve aktier, i håbet om at realisere en skattefri gevinst ved afståelse heraf efter 3 års ejerskab. I nærværende fremstilling er der særligt fokus på overdragelser foretaget via substansmodellen, da de skatteretlige regler som anført, får særlig betydning.

5.2 Afståelsesbegrebet

Det skatteretlige afståelsesbegreb har til formål at klarlægge principperne for hvornår og i hvilke tilfælde der skal opgøres kapitalgevinster eller kapitaltab, som henregnes til den skattepligtige indkomst. Afståelse kan ske ved salg, tvangsafståelse eller som bortgivelse af virksomheden ved arv¹⁰⁶ eller gave.¹⁰⁷ Til trods for de forskellige former for afståelse, eksisterer der et almindeligt afståelsesbegreb, som gælder for samtlige former for

¹⁰⁶ AFL § 49, 1. pkt. sidestiller afståelse ved arv, gave eller arveforskud i AFL med salg.

¹⁰⁷ Ligningsvejledningen (2008, afsnit E.I.1.1)

kapitalgevinster.¹⁰⁸ Det generelle skatteretlige afståelsesbegreb kan sammenfattes til at omfatte den definitive og endelige overførsel af tinglige rettigheder over et aktiv, fra ét skattesubjekt til et andet retssubjekt.¹⁰⁹ Immaterielle aktiver anses således for afstået når råderetten hertil overgår til et andet retssubjekt.¹¹⁰

Det følger af AFL § 47, at salg sidestilles med andre former for afhændelse og afståelse, således at det generelle skatteretlige afståelsesbegreb omfatter flere udtryk for afståelse, som anført ovenfor. Det fremgår af AFL § 40 stk. 6, at beskatningen af immaterielle aktiver indtræder på det tidspunkt, hvor de immaterielle aktiver sælges eller opgives. Dog fremgår det ikke af bestemmelsen hvornår et salg anses for sket. Af ligningsvejledningen fremgår det dog, at de skattemæssige konsekvenser ved en virksomhedsafståelse, herunder afskrivningsretten på udgifterne afholdt til erhvervelse af de overtagne aktiver, indtræder i det år, hvor der er indgået en bindende aftale om overdragelse, også selvom køber reelt først overtager virksomheden i et følgende indkomstår.¹¹¹ Således anses aftaletidspunktet for at udgøre det afgørende tidspunkt for beskatningen af overdragelsen af immaterielle aktiver. Dette understøttes yderligere af AFL § 40 stk. 1 og 2, hvoraf det følger, at afskrivninger på immaterielle aktiver kan ske fra og med det indkomstår, hvor der er indgået en endelig aftale om overdragelse. Det slutes således at aftaletidspunktet udgør tidspunktet for den skatteretlige overgang af ejendomsretten ved afståelse af immaterielle aktiver.

5.3 Periodisering af beskatningen af immaterielle aktiver

Som ovenfor nævnt følger det af AFL § 45, stk. 2, at der ved overdragelse af en virksomhed skal ske en fordeling af anskaffelses- og salgssummen på de aktiver der er omfattet af overdragelsen, herunder goodwill og øvrige immaterielle aktiver.

Aftaletidspunktet udgør som udgangspunkt tidspunktet for beskatningen af fortjeneste og tab ved afståelse af immaterielle aktiver. Dog findes der i ligningsloven for immaterielle aktiver en række særregler, der fraviger udgangspunktet om at aftaletidspunktet udløser beskatningen.

¹⁰⁸ Pedersen, Jan mfl. (2005, side 415)

¹⁰⁹ Pedersen, Jan mfl. (2005, side 415)

¹¹⁰ Et skattesubjekt er ikke altid et retssubjekt, f.eks. er et fast driftssted et skattesubjekt men ikke et retssubjekt. Dette er dog ikke yderligere relevant for fremstillingen, og vil ikke blive yderligere behandlet i nærværende sammenhæng.

¹¹¹ Ligningsvejledningen (2008, afsnit E.I.1)

Disse særregler er til dels udarbejdet med afsæt i et forretningsmæssigt ønske om at erlægges af vederlag for immaterielle aktiver skal ske i takt med at disse realiserer en positiv indtjening, altså et likviditetshensyn.¹¹² Det særlige behov for en udskydelse af beskatningen af immaterielle aktiver, er ydermere funderet i det faktum, at det ofte kan være vanskeligt at finansiere immaterielle aktiver i modsætning til materielle aktiver pga. usikkerheden forbundet med forventningerne til de pågældende aktivers fremtidige indtjening potentiale, og dermed den dårligere sikkerhedsstillelse.¹¹³ Dette kan begrænse de potentielle finansieringsmuligheder, hvilket derved også må antages at hæmme muligheden for overdragelse af immaterielle aktiver, hvilket som anslået indledningsvis, blot bliver en mere væsentlig faktor i kraft af den globale udvikling.

Nedenfor gennemgås LL § 27 A om udskudt beskatning af afståelsesvederlag, samt dennes § 12 B om løbende ydelser. Ydermere gennemgås AFL § 40 stk. 7 vedrørende henstandsordning for beskatningen af immaterielle aktiver, i forbindelse med overdragelse. Bestemmelsen i AFL § 40 stk. 7, er dog ikke nogen periodiseringsbestemmelse, men baggrunden for bestemmelsen tager afsæt i samme begrundelse som LL §§ 12 B og 27 A, netop den kendsgerning at det kan være vanskeligt at finansiere immaterielle aktiver henset til deres noget usikre karakter,¹¹⁴ hvorfor bestemmelsen gennemgås i tilknytning hertil.

5.3.1 LL § 27 A – udskudt beskatning af afståelsesvederlag

Bestemmelsen i LL § 27 A¹¹⁵ hjemler adgang til at udskyde beskatningstidspunktet for vederlag erlagt for overtagelse af patenter, ophavsret til litterære eller kunstneriske værker, ret til mønster eller varemærke eller lignende tidsbegrænsede rettigheder, eller vederlag for knowhow. Bestemmelsen omfatter således ikke goodwill. Ved overdragelse af ovenfor listede immaterielle aktiver, kan parterne aftale at vederlaget herfor ikke betales fuldt ud på

¹¹² Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 105)

¹¹³ Lovforslag LFF 1998-99.1.212 (lempelse af beskatningen af løbende ydelser og goodwill mv.)

¹¹⁴ Lovforslag LFF 1998-99.1.212 (lempelse af beskatningen af løbende ydelser og goodwill mv.)

¹¹⁵ Der er netop blevet fremsat lovforslag L 23 om ændring af LL § 27 A, hvoraf det følger, at bestemmelsen foreslås ikke at finde anvendelse for overdragelser mellem koncernforbundne selskaber. Hensigten med bestemmelsen er at undgå at overdragelsen af immaterielle aktiver omfattes af bestemmelsen, som er oparbejdet i et koncernselskab og derved har en skattemæssig værdi på 0, overdrages til et koncernselskab, hvormed værdien af aktivet ændres til handelsværdien. Jf. § 27 A vil der ikke ske beskatning i salgsåret, men i takt med at det køvende selskab erlægger købesummen. Det køvende koncernselskab kan afskrive på den fulde anskaffelsessum. Hvis det køvende selskab hvert år betaler et beløb svarende til de skattemæssige afskrivninger, vil selve overdragelsen ikke have skattemæssige konsekvenser for koncernen, hvilke ikke er den ønskede hensigt med bestemmelsen.

afståelsestidspunktet, men i stedet erlægges løbende. Sælger, som modtager disse vederlag løbende, kan vælge at vente med at indtægtsføre og dermed betale skat af kapitalgevinsten, senest til det år hvori vederlagene betales.¹¹⁶ Sælger beskattes således af de immaterielle aktiver i takt med at denne modtager, eller har krav på at modtage betaling herfor. Det følger af det fremsatte lovforslag fra 1968, at hensigten med bestemmelsen i LL § 27 A, er at lette beskatningen af modtagne vederlag, hvor disse erlægges i form af afdrag, da en beskatning af det fulde beløb i afhændelsesåret kan virke meget hård.¹¹⁷ Ydermere fremgår det af betænkningerne til lovforslaget, at bestemmelsen henstilles til at blive udvidet således at også selskaber omfattes heraf. Denne udvidelse af bestemmelsen tager afsæt i et likviditetshensyn.¹¹⁸ Formålet med bestemmelsen er således at lempe beskatningen for sælger af immaterielle rettigheder og knowhow, såfremt vederlag herfor ikke erlægges fuldstændig i afhændelsesåret, for at sikre at der eksisterer incitament til at skabe immaterielle aktiver, ved at sælger opnår en betydelig likviditetsfordel ved afståelsen heraf. Købers afskrivningsret på udgifter afholdt til erhvervelse af et immaterielt aktiv, følger af de almindelige bestemmelser herfor i AFL §§ 40 stk. 2 og 41 stk. 1, hvorefter køber kan afskrive på det erhvervede aktiv allerede i aftaleåret uanset at købesummen, eller dele heraf endnu ikke er erlagt.¹¹⁹

Bestemmelsen i AFL § 27 A gælder for skattepligtige personer, der er ophavsmand til det afhændede immaterielle aktiv, således at kun selvskabte immaterielle aktiver er omfattet, og/eller at det pågældende immaterielle aktiv er afhændet som led i den skattepligtiges næringsvej eller i spekulationsøjemed jf. § 27 A stk. 1, 3. pkt. Af bestemmelsens stk. 2 følger det, at selskaber og foreninger ligeledes er omfattet af § 27 A. I bestemmelsens stk. 2 er der dog ikke angivet nogen begrænsninger i forhold til det immaterielle aktivs karakter, hvorfor immaterielle aktiver for selskaber uanset erhvervelsesmåde, er omfattet af bestemmelsen i AFL § 27 A. Denne sondring mellem selvskabte og erhvervede immaterielle aktiver, for hvad angår personer, virker umiddelbart ubegrundet, da formålet med bestemmelsen netop er at lette beskatningen ved afståelse af immaterielle aktiver, hvorfor en forskelsbehandling af personers og selskabers anvendelsesmuligheder af LL § 27 A er uklar.

¹¹⁶ Ligningsvejledningen (2008, afs. E.I.4.2.3.1)

¹¹⁷ LFF 1968-1969.1.47 (23/10 1968, forslag til Lov om ændring af Ligningsloven)

¹¹⁸ LFB 1968-1969.1.47(9/11 1968, betænkning over forslag om Lov om ændring af Ligningsloven)

¹¹⁹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 105 ff.)

Det fremgår ikke af ordlyden i § 27 A, hvorvidt denne finder anvendelse hvor de løbende vederlag ikke er endeligt fastlagt, eller om kun fikseret vederlag er omfattet. Skatteministeriet har i denne forbindelse udtrykkeligt tilkendegivet, at bestemmelsen efter ministeriets opfattelse, udelukkende omfatter overdragelse med fikseret vederlag, således at situationer hvor der hersker usikkerhed om ydelsens varighed eller størrelse ikke er omfattet.¹²⁰ Skatteministeriets udtalelse om at LL § 27 A kun finder anvendelse når købesummen erlægges som fikserede vederlag, kan dog virke modstridende med det oprindelige formål med bestemmelsens indførelse, der antages at være udarbejdet for at netop forbedre mulighederne for at øge omsætteligheden af de omfattede immaterielle aktiver, hvor købesummen pga. usikkerheden forbundet med aktivernes indtjeningsmuligheder, ofte erlægges i form af afdrag. Derfor kan det overvejes om § 27 A ikke netop burde omfatte tilfælde hvor vederlagene erlægges som løbende ydelser, og dermed ikke som fikserede vederlag, da de immaterielle aktivers indtjeningssevne pr. definition er usikker. Hvis bestemmelsen udelukkende omfatter på forhånd fastsatte vederlag, må det overvejes om usikkerheden i forbindelse med overtagelse af immaterielle aktiver er formindsket, og om hensigten om at lette finansieringen heraf til fulde er imødekommet.

LL § 27 A giver som anført en likviditetsmæssig fordel for sælgeren af immaterielle aktiver, og må antages, ligesom nedenfor gennemgåede bestemmelse i LL § 12 B, at være med til at forbedre vilkårene for virksomhedsoverdragelser indeholdende immaterielle aktiver, på trods af den usikkerhed der er forbundet med kvalifikationen af forventningerne til aktivernes fremtidige indtjeningsmuligheder, og dermed de mere vanskelige finansierings muligheder heraf.

5.3.2 LL § 12 B - Løbende ydelser

Ved hel eller delvis virksomhedsoverdragelse, hersker der ofte tvivl om de enkelte aktivers værdi eller levetid. For at mindske den usikkerhed der er forbundet med at overtage en virksomhed, indeholdende aktiver hvorom der hersker usikkerhed om værdien, har parterne mulighed for at indgå en gensidigt bebyrdende aftale, hvoraf det fremgår, at hele eller en del af købesummen kan erlægges med løbende ydelser. Reglerne om den skattemæssige

¹²⁰ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 105 ff.)

behandling af løbende ydelser findes i LL § 12 B, og reglerne gælder udelukkende for gensidigt bebyrdende aftaler om overdragelser, jf. LL § 12 B, stk. 1, således at aftalen skal indeholde reelle retslige forpligtelser for begge aftaleparter.

Indgåelse af aftale om løbende ydelser kan være særlig relevant i forbindelse med virksomhedssalg, hvor der er forskel i sælger og købers forventninger til de fremtidige indtjeningsmuligheder for en given virksomhed. Dette kommer sig oftest til udtryk hvor køber er skeptisk overfor sælgers optimistiske udarbejdelse af budgetter for virksomhedens fremtidige indtjeningspotentiale, da køber ønsker at sikre sig at købesummen afspejler en realistisk fremtidig forventning hertil. Denne usikkerhed vedrører ofte forventningerne til en virksomheds immaterielle aktivers indtjeningsmuligheder pga. af deres uhåndgribelige natur. LL § 12 B kan dog finde anvendelse for overdragelse af alle former for aktiver.¹²¹ Det afgørende kriterium er, at aftalen skal angå overdragelse af ejendomsretten til ét eller flere aktiver.¹²²

Løbende ydelser kan anvendes som finansieringsform, hvor køber betaler en vis procentdel af virksomhedens overskud i en periode efter overtagelse. Princippet for erlæggelse af de løbende ydelser er, at den kapitaliserede værdi¹²³ af de løbende ydelser indgår ved opgørelsen af købesummen i det indkomstår hvor virksomhedsoverdragelsen finder sted.¹²⁴ Køber og sælger skal således blive enige om størrelsen af de fremtidige forventede ydelser, således at den kapitaliserede værdi kan findes, til brug for opgørelsen af den skattepligtige indkomst i forbindelse med virksomhedsoverdragelsen, således at sælger beskattes heraf, og køber opnår fradrag herfor, inden ydelserne er erlagt. Se dog nedenfor hvor AFL 40 stk. 7 om henstandsordning for immaterielle aktiver gennemgås.

Løbende ydelser er karakteriseret ved, at der er usikkerhed om ydelsens varighed eller størrelse. Dette være sig f.eks. hvor der er aftalt at der erlægges en livsvarig ydelse, eller hvor ydelsen er fastsat som en procentvis andel af overskud eller omsætning. Det er således kun beløb hvorom der hersker usikkerhed, der kan betegnes som en løbende ydelser. Ydermere

¹²¹Ligningsvejledningen (2008, afsnit E.I.2.4.2)

¹²²Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 116 ff.)

¹²³Den kapitaliserede værdi er lig nutidsværdien (den tilbagediskonterede værdi) af de forventede fremtidige løbende ydelser, jf. Hansen og Lundgren (2005, side 271 ff.)

¹²⁴Hansen og Lundgren (2005, side 271)

skal den løbende ydelse præsteres efter aftaleårets udløb, således at minimum én ydelse skal opgøres og forfalde herefter. Parterne i en gensidigt bebyrdende aftale om løbende ydelser, kan være såvel personer som selskaber. Det er dog en betingelse for anvendelse af LL § 12 B, at minimum den ene af parterne i overdragelsesaftalen er underlagt enten fuld eller begrænset skattepligt til Danmark.¹²⁵

LL § 12 B finder ikke anvendelse hvor den løbende ydelse er reguleret i anden lovgivning, hvorfor eksempelvis renter ikke behandles som løbende ydelser, men derimod behandles i overensstemmelse med den specifikke regulering af disse.¹²⁶

Såfremt der på tidspunktet for det endelige ophør af betaling af løbende ydelse, samlet set ikke er betalt et beløb svarende til det, som køber og sælger på overdragelsestidspunktet aftalte, er kapitalgevinstbeskatningen af sælger i aftaleåret gennemført på et for højt grundlag i forhold til det faktiske modtagne vederlag, ligesom købers afskrivningsgrundlag har været for højt i forhold til den faktiske betalte anskaffelsessum. Hvis dette er tilfældet gennemføres der en regulering af de i aftaleåret udløste skattemæssige virkninger.¹²⁷

Bestemmelsen i LL § 12 B er således et redskab til at minimere købers usikkerhed i forbindelse med overtagelse af immaterielle aktiver, på baggrund af de usikkerheder der er forbundet med de fremtidige forventninger til de immaterielle aktivers indtjeningspotentiale. Bestemmelsen er som nævnt udarbejdet under hensyntagen til erhvervslivets begrænsede muligheder for at opnå finansiering til erhvervelse af immaterielle aktiver, og for derved at søge ikke at hæmme frekvensen i overdragelserne af immaterielle aktiver.

5.3.4 AFL § 40 stk. 7 – henstandsordning for immaterielle aktiver

Som det fremgår af ovenstående gennemgang af LL § 12 B, beskattes sælger af købssummen i aftaleåret hvor virksomhedsoverdragelsen finder sted, til trods for at købesummen eller dele heraf erlægges som løbende ydelser. Sælger skal således indtægtsføre og betale kapitalgevinstbeskatning af den kapitaliserede værdi af de løbende ydelser. AFL § 40 stk. 7

¹²⁵ Hansen og Lundgren (2005, side 271 ff.)

¹²⁶ Rentebegrebet behandles ikke nærmere i fremstillingen, i henhold til nærværende problemfelt.

¹²⁷ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 124)

indeholder dog en undtagelse hertil, således at bestemmelsen hjemler en udskydelse af den skattebetaling der vedrører immaterielle aktiver jf. AFL § 40 stk. 1 og 2, hvortil vederlaget erlægges som løbende ydelse.

Bestemmelsen er udarbejdet med samme begrundelse som LL §§ 12 B og 27 A, nemlig hensynet til at værdien af goodwill kan være så usikker, at det kan gøre det vanskeligt for køber at finansiere en erhvervelse af goodwill.¹²⁸ For at undgå omkvalificerings- og afgrænsningsproblemer mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, og henset til at finansiering af andre immaterielle aktiver ligeledes kan være vanskelig, omfatter bestemmelsen samtlige immaterielle aktiver.¹²⁹ Den henstand der gives i henhold til bestemmelsen, kan vare i maksimalt 7 år. Såfremt skatten ikke endeligt er betalt 7 år efter indgåelsen af overdragelsesaftalen, forfalder restbeløbet således til betaling. Denne tidsbegrænsning af henstanden hænger sammen med, at erhververen kan afskrive på det immaterielle aktiv med 1/7 årligt, således at aktivet er fuldt ud afskrevet efter 7 år.

De ovenfor gennemgåede regler for periodiseringen af betalingen samt beskattningen ved overdragelse af immaterielle aktiver, må anses som værende en anerkendelse af, at der i forbindelse med overdragelsen af immaterielle aktiver er forbundet væsentlige usikkerheder, som påvirker erhververens muligheder for at opnå finansiering hertil. Bestemmelserne søger således at opstille nogle fordelagtige muligheder for køber og sælger, for netop at kompensere for nogle af de uhensigtsmæssigheder de immaterielle aktivers usikre karakter medfører.

5.4 Værdiansættelse af immaterielle aktiver

Nedenfor gennemgås de skatteretlige regler og metoder for værdiansættelse af immaterielle aktiver, for at klarlægge hvilke problemstillinger og usikkerheder der kan være forbundet hermed.

Det følger af AFL § 45 stk. 2, at der ved en virksomhedsoverdragelse skal foretages en fordeling af anskaffelses- og salgssummen på de aktiver som er omfattet af overdragelsen, herunder goodwill og andre immaterielle aktiver. Ved overdragelse af immaterielle aktiver,

¹²⁸ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 127 ff.)

¹²⁹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 127 ff.)

skal der således ligesom ved alle andre overdragelser foretages en værdiansættelse af de overtagne aktiver. Bestemmelsen i AFL § 45 stk. 2, er indført med det formål at sikre, at opgørelsen af afståelsessummen, og dermed beskatning af evt. genvundne afskrivninger hos sælger, er symmetrisk med købers opgørelse af det fremtidige afskrivningsgrundlag for samme aktiver.¹³⁰ Skattemæssigt udgør værdiansættelsen af immaterielle aktiver således grundlaget for opgørelse af kapitalgevinst hos sælger samt anskaffelsessummer og afskrivningsgrundlag for køber.

Den skatteretlige værdiansættelse af immaterielle såvel som materielle aktiver, må som alt overvejende udgangspunkt foretages svarende til markedsværdien, dvs. den værdi som det pågældende aktiv kan omsættes til på det frie marked under tilsvarende omstændigheder og vilkår.¹³¹ Det skattemæssige udgangspunkt for en reel måling af immaterielle aktiver tager afsæt i hvad en uafhængig tredjemand er villig til at betale for at erhverve det pågældende aktiv,¹³² og forudsætter således i realiteten, at der kan findes en objektiv markedsværdi.

Som udgangspunkt må det fremføres, at en aftale om virksomhedsoverdragelse indgået mellem uafhængige parter, baserer sig på en værdiansættelse der er udtryk for markedsværdien, henset til købers og sælgers naturligt modstridende interesser. Når sælger og køber er kommet til enighed om en købspris, må denne være udtryk for hvor meget køber er villig til at betale for den givne virksomhed, samtidig med at den er udtryk for den pris sælger er villig til at afhænde virksomheden til. Hvis prisen er sat for lavt må det antages, at der er andre interesserede købere i markedet, og hvis prisen omvendt er for høj må det antages at sælger ikke kan afsætte sin virksomhed, hvorfor den pris køber og sælger kan nå til enighed om, som udgangspunkt må være udtryk for virksomhedens markedspris. Det betyder, at der i skattemæssige sammenhæng, er størst fokus på transaktioner mellem interesseforbundne parter, da parterne i større omfang har sammenfaldende interesser, og derved søger at opnå det mest fordelagtige resultat af deres værdiansættelse, som derfor ikke altid vil være overensstemmende med den værdi der ville forventes at fremkomme i fri handel mellem to uafhængige parter. Dette gælder dog ikke ubetinget, da der kan være tilfælde hvor også en uafhængig køber og sælger kan have en sammenfaldende interesse i at tilrettelægge

¹³⁰ Hansen og Lundgren (2005, side 263 ff.)

¹³¹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 202 ff.)

¹³² Lund og Bjørn (2007)

transaktionen på en måde der tilsigter at opnå den skattemæssigt mest gunstige løsning.¹³³ Dette være sig tilfælde hvor der ikke eksisterer skattemæssig symmetri mellem køber og sælger, som derfor kan have incitament til, at købesummens fordeling på de enkelte aktiver ikke er udtryk for markedsprisen. Køber kan for de immaterielle aktivers vedkommende, være interesseret i, at en så stor del af købesummen som muligt henføres til knowhow, for at opnå mulighed for at straksafskrive på vederlaget herfor jf. AFL § 41 stk. 1, og opnå den likviditetsfordel der er forbundet hermed, som fremført ovenfor. Hvis køber og sælger aftaler at overdragelsen sker som et reelt creditsalg, vil sælger have incitament til at forsøge at kvalificere de overdragne aktiver som immaterielle aktiver omfattet af LL § 27 A for at opnå udskudt beskatning af vederlaget herfor. Yderligere spekulationer kan forekomme hvis køber og sælger er hjemhørende i forskellige lande og derved underlagt forskellig lovgivning.

Den konkrete købspris for en virksomhed afhænger herudover af mange forskellige forhold, herunder hvilken sammenhæng virksomheden og dens aktiver skal indgå i, og hvilke synergieffekter mv. en evt. virksomhedsovertagelse medfører. Disse forhold påvirker hvilken værdi virksomheden har for køber, hvorfor det må fremføres ikke at være muligt at finde en i alle sammenhænge objektiv markedspris.¹³⁴

Fordelingen af anskaffelses- og salgssummen på de aktiver som er omfattet af overdragelsen, jf. AFL § 45 stk. 2, såvel som den samlede salgssum, er undergivet de skatteansættende myndigheders prøvelse jf. AFL § 45 stk. 3. Det vil sige, at skattemyndighederne til enhver tid kan efterprøve om værdiansættelsen foretaget ved en virksomhedsoverdragelse er retvisende ved at være udtryk for markedsprisen. Såfremt skattemyndighederne finder, at parternes værdiansættelse ikke anses for værende korrekt, og udtryk for en symmetrisk fordeling af salgssummen på de overdragne aktiver, kan denne træffe en for parterne direkte bindende afgørelse om den samlede salgssum og fordelingen heraf.¹³⁵

Værdiansættelsen af immaterielle aktiver er grundet deres uhåndgribelige karakter, forbundet med stor usikkerhed og derfor en vanskelig opgave at udføre, samtidig med at værdien, som påpeget ovenfor, kan variere afhængig af hvilken sammenhæng den overtagne virksomhed

¹³³ Hansen og Lundgren (2005, side 263 ff.)

¹³⁴ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 202 ff.)

¹³⁵ Hansen og Lundgren (2005, side 263 ff.)

skal indgå i. Det må derfor antages, at der indrømmes parterne vide rammer for den foretagne værdiansættelse af immaterielle aktiver.¹³⁶ For at imødegå en skattemæssig konflikt vedrørende værdiansættelsen af immaterielle aktiver, kan skattemyndighederne ansøges om at fremkomme med en bindende forhåndsbesked, der enten godkender eller afviser den påtænkte værdiansættelse. De danske skattemyndigheder har afgivet et stort antal bindende forhåndsbeskeder om værdiansættelsen af goodwill, i modsætning til værdiansættelsen af de øvrige immaterielle aktiver.¹³⁷ Der findes dog ikke offentlig tilgængelig information om karakteren og indholdet af de pågældende sager om herom,¹³⁸ hvorfor det ikke kan kommes nærmere, hvad skattemyndighederne ligger til grund for at afgive en bindende forhåndsbesked i værdiansættelsen af immaterielle aktiver.

Som anført, baserer den skattemæssige værdiansættelse af immaterielle aktiver, sig som udgangspunkt på en vurdering af markedsprisen, således at den værdiansættelse parterne foretager, skal være overensstemmende med hvad uafhængige parter med naturligt modstridende interesser ville komme frem til, før skattemyndighederne anser værdiansættelsen for korrekt. Dog eksisterer der for goodwills vedkommende nogle vejledende retningslinjer til værdiansættelsen heraf, som gennemgås straks nedenfor.

5.4.1 Værdiansættelse af goodwill

I TSS-cirkulære nr. 10 af 28. marts 2000, findes der vejledende retningslinjer for den skattemæssige værdiansættelse af goodwill. Cirkulæret er således ikke udtryk for bindende regulering af den skattemæssige værdiansættelse af goodwill, men retningslinjernes funktion er, at goodwill som udgangspunkt beregnes i overensstemmelse hermed. Såfremt retningslinjernes tilsidesættes, er der således pligt til at sandsynliggøre, at fravigelsen heraf er rimelig begrundet, altså på sagligt grundlag.¹³⁹

Ved beregningen af goodwill, tages der udgangspunkt i de regnskabsmæssige resultater før skat i de seneste 3 regnskabsår forud for overdragelsen.¹⁴⁰ Hvis virksomheden ikke udarbejder

¹³⁶ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 204 ff.)

¹³⁷ Wittendorff, Jens (2001)

¹³⁸ Wittendorff, Jens (2001)

¹³⁹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 204 ff.)

¹⁴⁰ Wittendorff, Jens (2007)

årsregnskab efter årsregnskabsloven, tages i stedet udgangspunkt i virksomhedens skattepligtige indkomst gennem de seneste 3 indkomstår, ellers kan virksomheden vælge at opgøre et regnskabsmæssigt resultat for de seneste 3 indkomstår, og anvende dette som udgangspunkt for beregningen.¹⁴¹

Til trods for, at der eksisterer et cirkulære indeholdende vejledende retningslinjer for hvorledes goodwill værdiansættes, må det alligevel anføres, at den manglende mulighed for på objektivt grundlag at foretage en sikker dekomponering af værdien af de enkelte immaterielle aktiver, i praksis har affødt en tendens til at lade goodwill optræde som en samlebetegnelse for samtlige de til en virksomhed hørende immaterielle aktiver.¹⁴² Til trods for at det skatteretlige goodwillbegreb definitionsmæssigt relaterer sig til konkret konstaterbare faktorer som kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende, må det alligevel anføres at begrebet i praksis anvendes som samlebetegnelse for de immaterielle aktiver.

5.5 Delkonklusion

Indledningsvis er det fremført, at valg af overdragelsesmetode og dermed adgangen til at afskrive på erhvervede immaterielle aktiver, påvirker virksomhedens værdi. Afskrivningsreglerne, samt afskrivningsperioden har således en indvirkning på værdien af virksomheden for køber, hvilket kan skabe incitament til skattetænkning, særligt når den skattemæssige behandling af de enkelte immaterielle aktiver er forskellig.

Afskrivningsreglernes forskelsbehandling af de immaterielle aktiver, kommer ydermere til udtryk i LL § 27 A, hvorefter køber har mulighed for at overtage et selskabs immaterielle aktiver, med undtagelse af goodwill, ved et reelt kreditkøb, således at køber løbende betaler nogle fikserede vederlag herfor, og sælger først indtægtsfører og betaler skat heraf når vederlagene er erlagt. Til trods for, at køber betaler vederlag for de modtagne immaterielle aktiver løbende, har denne alligevel afskrivningsret på den samlede værdi heraf i aftaleåret jf. de almindelige afskrivningsregler i AFL §§ 40 stk. 1 og 2 og 41 stk. 1. Denne forskelsbehandling af goodwill overfor de øvrige immaterielle aktiver, kan skabe incitament

¹⁴¹ Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 227 ff.)

¹⁴² Wittendorf, Jens (2007) og Eriksen, Claus Hedegaard (2007, side 199 ff.)

til at søge at omkvalificere goodwill til et immaterielt aktiv omfattet af de mere fordelagtige afskrivningsregler.

Den skatteretlige værdiansættelse baserer sig hovedsageligt på en markedsprisvurdering, således at skattemyndighederne som udgangspunkt anser en given værdiansættelse for korrekt, såfremt den svarer til hvad uafhængige parter ville være kommet frem til. Det må dog til stadighed fremføres, at det for parterne er vanskeligt på forhånd at afgøre om en given værdiansættelse vil blive anset for værende korrekt af skattemyndighederne, da det ikke er muligt at fremkomme med en i alle tilfælde objektiv markedspris, da værdiansættelsen af en given virksomhed er påvirket af i hvilken sammenhæng denne indgår i. Ydermere må det fremføres, at værdiansættelsen er særlig vanskelig henset til, at der kun for goodwill eksisterer retningslinjer for hvorledes værdiansættelsen heraf foretages, men ikke for de øvrige immaterielle aktiver. Der kan derfor eksistere et problem vedrørende den skattemæssige værdiansættelse af de øvrige immaterielle aktiver.

Til trods for at retspraksis siden 1939 har defineret goodwillbegrebet som en betegnelse omfattende konkret konstaterbare faktorer, der relaterer sig til kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende, anvendes begrebet alligevel i den praktiske verden som en samlebetegnelse for de immaterielle aktiver, hvilket med alt tydelighed indikerer at begrebet i praksis alligevel ikke kun relaterer sig til konkret konstaterbare faktorer som kundekreds mv.

6 Skatteretten og regnskabsretten

Som det fremgår af ovenstående gennemgang af den regnskabs- og skattemæssige behandling af immaterielle aktiver, eksisterer der flere ligheder og forskelle herimellem. En helt central forskel i den regnskabs- og skattemæssige behandling af immaterielle aktiver er, at man i regnskabsretten tager afsæt i selskabets beholdning af immaterielle aktiver, hvorimod man i skatteretten tager afsæt i erhvervede hhv. afståede immaterielle aktiver. Regnskabsmæssigt sonderer man således ikke mellem erhvervede og selvskabte immaterielle aktiver, som man til stadighed gør i dele af skatteretten. I den regnskabsmæssige behandling tager man afsæt i virksomhedens løbende beholdning af immaterielle aktiver, hvorimod man i skatteretten tager udgangspunkt i hvilke immaterielle aktiver en virksomhed erhverver hhv. afstår. Skattemæssigt opgøres fortjeneste og tab fra de immaterielle aktiver først når disse erhverves hhv. afstås, hvorimod man regnskabsmæssigt løbende vurderer virksomhedens beholdning af immaterielle aktiver, således at regnskabet er retvisende for virksomhedens værdier. Nedskrivningstesten for de immaterielle aktiver med en ubegrænset levetid, som gennemgået i kapitel 2, er et eksempel herpå.

Ved overdragelse af immaterielle aktiver, følger det af AFL § 45, stk. 2, at sælger og køber i overdragelsesdokumentet skal foretage en fordeling af anskaffelses- og salgssummen på de aktiver, der er omfattet af overdragelsen, herunder goodwill og andre immaterielle aktiver. Dette svarer i nogen udstrækning til kostprisallokeringen af de immaterielle aktiver i regnskabsretten. Skatteretten og regnskabsretten er således enige om, at der ved en virksomhedsoverdragelse skal foretages en identifikation af de overdragne aktiver, således at købesummen kan allokeres ud på de respektive aktiver. Konvergensen må dog fremføres at ophøre herefter, hvad angår værdien af de immaterielle aktiver, herunder goodwill. Forskellen mellem regnskabs- og skatteretten bunder som udgangspunkt i, at jura og regnskabslære er udtryk for to forskellige fagdiscipliner, som forfølger forskellige formål. Overordnet må fremføres at regnskabsretten har til formål, at der via virksomhedens regnskab gives et retvisende billede af virksomhedens indtjening, udvikling og økonomiske stilling på balancetidspunktet, således at eksisterende samt potentielle kapitalkilder kan vurdere den reelle værdi af virksomheden ud fra dennes regnskab. I modsætning hertil må det fremherskende formål i skatteretten i denne forbindelse, karakteriseres som værende funderet i

et fordelingsformål. Udgangspunktet herfor er at sikre, at det korrekte skattegrundlag opgøres, med henblik på beregning af sælgers kapitalgevinst eller tab, og købers anskaffelsessum og afskrivningsgrundlag. Dette er uden direkte hensyntagen til om det skattemæssige regnskab skaber et retvisende billede af virksomheden. Ydermere må det i denne forbindelse fremføres, at virksomheders skatteopgørelser ofte vil være præget af virksomhedens naturlige og åbenbare interesse i at minimere skattebetalingen.¹⁴³

Til trods for at regnskabs- og skatteretten er udtryk for to forskellige fagdiscipliner, der overordnet forfølger forskellige formål, er det i nærværende fremstilling alligevel fundet interessant at betragte deres forskellige udvikling i behandlingen af samme begreber, herunder særligt goodwill, som gennem årene har været et kontroversielt emne. Regnskabsretten har som nævnt med indførelsen af IFRS 3 undergået en udvikling i behandlingen af immaterielle aktiver. I IFRS 3 stilles krav om at immaterielle aktiver der separat kan identificeres, særskilt skal indregnes i balancen. IFRS 3 indeholder således ikke nogen udtømmende liste over hvilke immaterielle aktiver der særskilt skal indregnes, men opererer med nogle generelle krav om at det immaterielle aktiv skal være særskilt identificerbart, under virksomhedens kontrol og være kilde til fremtidige økonomiske fordele, før aktivet er underlagt separat indregning. De aktiver som ikke efterlever ovennævnte krav, indregnes som goodwill. I IFRS 3 defineres goodwill som; *"An asset representing the future economic benefits arising from assets that are not capable of being individually identified and separately recognised"*.¹⁴⁴ Goodwill defineres således som de fremtidige økonomiske gevinster, der tilflyder virksomheden fra aktiver, som ikke individuelt kan identificeres. I regnskabsretten vil kundekredsen således ikke være en del af goodwillbegrebet, som det er i skatteretten, men fremgå som et selvstændigt immaterielt aktiv. En yderligere forskel mellem regnskabsretten og skatteretten er, at man i regnskabsretten sonderer mellem dokumenterbar og ikke-dokumenterbar knowhow, da den dokumenterbare knowhow indregnes separat i balancen ved en virksomhedssammenslutning, hvorimod den ikke-dokumenterbare knowhow bliver en del af goodwillværdien. Skatteretligt eksisterer denne sondring for knowhow ikke. I skatteretten opererer man med en begrebsanvendelse for knowhow der tager afsæt i en samlebetegnelse for forskelligartet viden eller sagkyndighed af særlig karakter. Det er som tidligere anført dog

¹⁴³ Bundgaard, Jacob (2002)

¹⁴⁴ Revideret IFRS 3 (2008, appendix A)

ikke muligt at fastlægge en klar definition for knowhowbegrebet, hverken i skatteretten eller i civilretten.

Den regnskabsmæssige begrebsdefinition for goodwill, tager som anført således udgangspunkt i den fremtidige økonomiske værdi goodwillen forventes at skabe, frem for en egentlig nutidsværdi. I regnskabsretten opereres der således ikke med en entydig begrebsdefinition for goodwill, eftersom denne repræsenterer residualen af værdien for samtlige af virksomhedens immaterielle aktiver, som ikke kan indregnes separat. I regnskabsmæssig forstand udgør værdien af goodwill, størrelsen af de betalinger der er foretaget af køber i forventning om at opnå fremtidige økonomiske fordele fra de erhvervede aktiver, der ikke kan identificeres og indregnes separat i balancen. Til forskel fra det civil- og skatteretlige goodwillbegreb, kræver det regnskabsmæssige goodwillbegreb således ikke, at der er nogen påviselig tilknytning til virksomheden i form af en kundekreds, men kræver alene, at der kan konstateres eller forudsættes en højere værdi for virksomheden end den, de øvrige materielle og immaterielle aktiver udgør.¹⁴⁵

Indførelsen af IFRS 3 har således medført en ændring i den sædvanlige regnskabsmæssige definition for goodwill, der tager afsæt i, at værdien af goodwill er udtryk for forskellen mellem den samlede anskaffelsessum for hele virksomheden og markedsværdien af dens nettoaktiver. Regnskabsretten har undergået en udvikling i den forstand, at goodwill ikke længere repræsenterer en samlebetegnelse for samtlige immaterielle aktiver, men i stedet allokerer så stor en del af kostprisen som muligt ud på de respektive immaterielle aktiver, hvorefter residualen herfor udgør goodwillværdien. Formålet med denne ændring i regnskabsretten, er funderet i ønsket om at forbedre den relevante, pålidelige og sammenlignelige information, som en virksomhed oplyser i sit regnskab. Denne hensigt, må anses som værende i overensstemmelse med den globale udvikling på området for immaterielle aktiver, som netop stiller større krav om virksomhedernes gennemsigtighed i deres regnskabspraksis, for at forbedre vilkårene for eksisterende og potentielle investorer, og dermed også forbedre finansieringen af de immaterielle aktiver, ved at minimere den usikkerhed der ofte er forbundet hermed.

¹⁴⁵ Eriksen, Hedegaard Claus (2007, side 41)

Regnskabsrettens mere fleksible begrebsramme for goodwill, står i skarp kontrast til det goodwillbegreb som man opererer med i skatteretten såvel som civilretten. Her anvendes et goodwillbegreb, der henviser til konkrete konstaterbare faktorer som netop betinger eksistensen af goodwill. Dog må det fremføres, at til trods for at skatteretten i teorien som det følger af retspraksis, anvender et goodwillbegreb, der relaterer sig til konkret konstaterbare faktorer, som kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende, at begrebet alligevel er vanskeligt at afgrænse positivt. Dette kommer sig netop til udtryk i den praktiske anvendelse af goodwillbegrebet, der i forbindelse med værdiansættelsen af en virksomhed, anvendes som en samlebetegnelse for de immaterielle aktiver der i praksis er vanskelige at kvalificere individuelt. Man kan derfor argumentere for, at der i skatteretten eksisterer en disharmoni imellem det goodwillbegreb som følger af retspraksis og den skatteretlige litteratur, og det goodwillbegreb som anvendes i praksis.

Denne fundamentale forskel i den teoretiske begrebsanvendelse af goodwill, understreger juraens karakteristiske måde at forholde sig til hvilken nærmere tilværelse en værdi har, for at kunne afgøre og vurdere det retlige ejerskab til værdien,¹⁴⁶ og på denne baggrund opgøre det beskatningsmæssige grundlag. Der eksisterer således i teorien, mellem regnskabsretten og skatteretten en signifikant forskel i hvordan goodwillbegrebet opfattes, og hvilken værdi begrebet repræsenterer.

Denne forskel i anvendelsen af det regnskabs- og skattemæssige goodwillbegreb, kommer sig bl.a. til udtryk ved en virksomhedsoverdragelse, hvor der i kraft af købers og sælgers forhold, kan opstå synergieffekter relateret til eksempelvis distributionskanaler, geografisk placering, arbejdsprocesser mv., som for køber kan repræsentere en væsentlig værdi. Disse synergieffekter er ikke i sig selv et immaterielt aktiv, men repræsenterer for køber en værdi, der ikke har direkte tilknytning til de overtagne materielle aktiver. Den værdi synergieffekterne repræsenterer er derfor af immateriel karakter og henregnes i regnskabsmæssig sammenhæng til goodwillværdien, da kravene om separat indregning ikke opfyldes. I Højesteretsdommen TfS 20002.288 H, som er omtalt tidligere, fremgår det at synergieffekter i skatteretlig sammenhæng omtales koncerngoodwill. Det følger dog ikke af dommen hvorledes sådanne synergieffekter eller koncerngoodwill skatteretligt behandles. I

¹⁴⁶ Eriksen, Hedegaard Claus (2007, side 42)

skatteretlig sammenhæng er det derfor noget usikkert hvorledes sådanne synergieffekter kvalificeres og behandles. Eftersom det skatteretlige goodwillbegreb relaterer sig til konkret konstaterbare faktorer som kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende, må det antages at synergieffekter i skattemæssig henseende som udgangspunkt ikke falder under denne begrebsdefinition, hvilket også følger af den omtalte Højesteretsdom, hvor det netop blev statueret at den overdragne goodwill ikke omfattede synergieffekter, omtalt koncerngoodwill, og derfor ikke blev behandlet som sådan. Dog var de fem højesteretsdommere ikke enige herom, da to af dommerne netop anså en del af goodwillværdien som bestående af synergieffekter. Det skatteretlige immaterielretsbegreb er et ikke-udtømmende begreb, således at immaterielle aktiver af lignende karakteristika som de i lovgivningen oplyste, er omfattet af begrebet. Om synergieffekter har lignende karakteristika som eksemplificerede immaterielle aktiver i AFL § 40 stk. 2, synes dog ikke nærliggende. Det må derfor overvejes hvorledes den skatteretlige behandling af synergieffekter ved en virksomhedsoverdragelse behandles korrekt skatteretligt. Såfremt synergieffekter ikke er en del af det skatteretlige immaterielretsbegreb, må det overvejes om synergieffekter fra en virksomhedsoverdragelse, behandles efter reglerne vedrørende almindelig indkomstskat i SL afsnit A. Herefter følger det, at der til den skattepligtige indkomst skal henregnes den skattepligtiges samlede årsindtægter bestående i penge eller formuegoder af pengeværdi jf. SL § 4. Eftersom en synergieffekt repræsenterer en værdi for køber, antages det således, at denne værdi bør henregnes til sælgers skattepligtige indkomst jf. SL § 4. Som udgangspunkt eksisterer der i skatteretten symmetri, således at en for sælger skattepligtig synergieffekt vil være fradragsberettiget for køber jf. SL § 6. Dog er det i SL § 6 eksemplificeret hvilke dele af den skattepligtige indkomst der er fradragsberettiget. Af hensyn til fremstillingens sigte foretages der ingen dybdegående gennemgang af bestemmelserne i SL §§ 4-6, men det anføres, at synergieffekter ikke umiddelbart er omfattet af SL § 6, hvorfor der på trods af det skatteretlige udgangspunkt om symmetri, ikke er fradrag for udgifter afholdt til erhvervelse af synergieffekter. Som tidligere anført eksisterer der i den skatteretlige litteratur en formodning for, at den praktiske anvendelse af det skatteretlige goodwillbegreb er udtryk for noget andet end det netop skitserede, pga. det faktum at det skatteretlige goodwillbegreb i den praktiske verden, til trods for en i teorien mere snæver begrebsanvendelse, alligevel anvendes som en slags samlebetegnelse for immaterielle aktiver, hvorfor synergieffekter ud fra denne betragtning, alligevel vil indgå som en del af den skatteretlige goodwillværdi i praksis.

En yderligere forskel mellem skatteretten og regnskabsretten, relaterer sig til værdiansættelsen. I regnskabsretten er værdiansættelsen af de immaterielle aktiver baseret på de fremtidige forventninger til aktivernes indtjeningspotentiale, som det følger af indkomstmodellen. I den skatteretlige værdiansættelse af immaterielle aktiver, er markedsprisen udgangspunktet for den korrekte værdiansættelse, som baserer sig på sammenlignelige transaktioner foretaget mellem uafhængige parter. Som det følger af TSS-cirkulære nr. 10, for værdiansættelse af goodwill, er værdiansættelsen heraf baseret på resultaterne for de tre seneste regnskabsår. Den skatteretlige værdiansættelse er derfor bagudrettet i modsætning til regnskabsretten, der er fremadrettet. Den skatteretlige værdiansættelse er baseret på et objektivi grundlag og forholder sig til den konkrete konstaterbare historik, hvilket er i god overensstemmelse med den generelle skatteretlige tilgang. Regnskabsrettens værdiansættelse må siges at være i bedre overensstemmelse med den generelle værdiansættelsesteori, hvor værdien af en virksomhed er baseret på dens fremtidsudsigter.¹⁴⁷ Regnskabsrettens værdiansættelse er derfor på denne baggrund udtryk for en mere korrekt tilgang til værdiansættelsen af et givent immaterielt aktiv. Igen må regnskabsretten og skatterettens overordnede forskellige formål anføres at ligge til grund for denne markante forskel i hvorledes værdiansættelsen af immaterielle aktiver foretages.

¹⁴⁷ Sørensen, Ole (2008)

7 Retspolitik

Med afsæt i ovenstående analyse, søger nærværende kapitel at forholde sig til de gennemgåede skatteretlige regler for overdragelse af immaterielle aktiver, for at kommentere på hensigtsmæssigheden heraf, henset til formålet om at tilvejebringe en ensartet skattemæssig behandling af immaterielle aktiver, og undgå at skabe incitamentet til skattetænkning. Dette kommer sig til udtryk ved at forsøge at fremkomme med et bud på hvorledes nogle af de fremhævede problematikker kan imødegås.

Som det fremgår af ovenstående analyse af den skattemæssige behandling af overdragelsen af immaterielle aktiver, er det skattemæssige immaterialretsbegreb ikke udtømmende. AFL § 40 er derfor som udgangspunkt en opsamlingsbestemmelse, der omfatter samtlige immaterielle aktiver, dog under forudsætning af, at de immaterielle aktiver er af lignende karakteristika med de eksemplificerede, såfremt de ikke direkte fremgår af AFL § 40 stk. 1 og 2. Det betyder at der generelt ikke hersker tvivl om, at et immaterielt aktiv, der er defineret regnskabsmæssigt, også kan afskrives skattemæssigt.¹⁴⁸ Til trods for dette, består den fremførte problematik bl.a. i, at nogle immaterielle værdier i regnskabsmæssig sammenhæng henregnes til goodwillbegrebet, som eksempelvis synergieffekter, hvorom der i skatteretlig forstand kan herske tvivl om, under hvilke skatteretlige begreber disse kan henregnes, hvis nogen. Dette kommer sig særligt til udtryk i den skattemæssige værdiansættelse af immaterielle aktiver, hvor goodwill i praksis anvendes som en samlebetegnelse herfor, til trods for at begrebet i teorien er afgrænset til at relatere sig til konkret konstaterbare faktorer som kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende. Ydermere tager problematikken afsæt i, at den generelle og ensartede beskatning af immaterielle aktiver, som har til hensigt at fjerne sondringen mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, i ambitionen om at begrænse incitamentet til skattetænkning, trods flere forsøg herpå, til stadighed ikke er fuldstændig gennemført.

Den eksisterende sondring mellem de immaterielle aktiver, kommer bl.a. til udtryk i forskelsbehandlingen af knowhow og patenter overfor de øvrige immaterielle aktiver, hvorefter køber kan straksafskrive på udgifter afholdt til erhvervelse af knowhow og patenter, frem for at afskrive udgiften over 7 år, som det netop gælder for udgifter afholdt til

¹⁴⁸ Lund og Bjørn (2007)

erhvervelse af goodwill og de øvrige immaterielle aktiver. Denne forskelsbehandling i afskrivningsretten for knowhow og de øvrige immaterielle aktiver, giver erhververen af knowhow en betydelig likviditetsfordel i forhold til erhvervelse af de øvrige immaterielle aktiver. Dette skaber et stærkt incitament for køber, til at forsøge at kvalificere de ønskede erhvervede immaterielle aktiver som knowhow, for netop at opnå denne fordel. Muligheden for at søge at omkvalificere immaterielle aktiver, således at de falder under det skatteretlige knowhowbegreb, eksisterer særligt fordi det ikke er muligt at opstille skarpe grænser for hvad knowhowbegrebet endegyldigt omfatter, ligesom det gælder for goodwillbegrebet, hvorfor der netop må anføres at eksistere en mulighed for i nogen udstrækning at kvalificere forskellige immaterielle aktiver under disse begreber. Dette være sig f.eks immaterielle aktiver, der ikke falder ind under definitionerne for de lovbestemte immaterielle aktiver, og hvorom der skattemæssigt således kan fremføres usikkerhed om hvorledes aktiverne skal kvalificeres. Til trods for, at adgangen til at straksafskrive på udgifter afholdt til erhvervelse af knowhow og patenter er begrundet i den hastige produktudvikling, og dermed den relativt korte forældelsesperiode, må det alligevel fremføres, at en så væsentlig forskelsbehandling af de immaterielle aktiver ikke er hensigtsmæssig henset til beskatningsreglernes overordnede formål om ensartet beskatning af immaterielle aktiver, og ambitionen om at begrænse incitamentet til skattetækning, som bestemmelsen netop medfører. Ydermere må det anføres at knowhow og patenter, sammenholdt med de øvrige immaterielle aktiver, ikke i alle tilfælde kan statuere at have en væsentlig kortere levetid, henset til at knowhowbegrebet kan omfatte adskillige typer af viden, så længe denne er særlig, og at patenter har en levetid på 20 år. Derfor anses det for hensigtsmæssigt at fjerne adgangen i AFL § 41 stk. 1 til at straksafskrive på knowhow og patenter, således at der gælder de samme afskrivningsrettigheder for alle immaterielle aktiver, omfattet af det skatteretlige immaterialretsbeleg.

Med afsæt i ovenfor fremhævede likviditetsfordel ved erhvervelse af knowhow frem for andre immaterielle aktiver, må det antages at AFL § 41 stk. 1 medfører at knowhow kan handles til en højere værdi end hvis der ikke eksisterede denne likviditetsfordel i kraft af afskrivningsreglerne. Såfremt muligheden for at straksafskrive på knowhow ikke eksisterede, må det antages, at knowhow som konsekvens heraf, vil blive handlet til en pris der ligger under niveauet i forhold til de nugældende regler, hvor der eksisterer adgang til at

straksafskrive herpå. Køber skal således erlægge en mindre købesum for knowhow, og sælger beskattes tilsvarende af en mindre kapitalgevinst realiseret ved et salg heraf.

Ydermere må LL § 27 A fremhæves i denne sammenhæng. Bestemmelsen hjemler, som ovenfor anført, adgang til at udskyde beskatningstidspunktet for immaterielle aktiver, med undtagelse af goodwill. Udskydningen af beskatningstidspunktet medfører, at sælger først beskattes af de immaterielle aktiver i takt med at denne modtager betaling herfor, i form af på forhånd fastsatte vederlag. Den del af købesummen som endnu ikke er erlagt, forbliver hos sælger, i den forstand, at de fra køber endnu ikke betalte vederlag fortsat indgår som en del af sælgers kapitalgrundlag, til trods for at aktivet i realiteten er afstået. Til trods for at køber ikke erlægger hele købesummen i aftaleåret, erhverver denne alligevel afskrivningsret efter de almindelige regler herom i AFL §§ 40 stk. 2 og 41 stk. 1. Bestemmelsen medfører således en betydelig likviditetsfordel for sælger, og det må derfor antages at en sælger som afhænder et immaterielt aktiv på kredit, i stort set alle tilfælde vil være interesseret i, at beskatningen sker i henhold til bestemmelsen i LL § 27 A.

Med henvisning til beskatningsreglernes overordnede formål om en ensartet beskatning af immaterielle aktiver, som har til hensigt at eliminere sondringen mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, i ambitionen om at begrænse incitamentet til skattetænkning, virker det bemærkelsesværdigt at LL § 27 A netop foretager denne sondring mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver.

AFL § 40 stk. 7 hjemler henstand for beskatningen af immaterielle aktiver hvor vederlaget erlægges som løbende ydelser jf. LL § 12 B. Henstandsordningen i AFL § 40 stk. 7, gælder ikke for creditsalg hvor det løbende erlagte vederlag er fikseret, hvorfor AFL § 40 stk. 7 ikke kan siges at give overdrageren af goodwill de samme skattemæssige betingelser som følger af LL § 27 A.

Sondringen mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, som den fremgår af bestemmelsen i LL § 27 A, må ydermere fremføres at være uhensigtsmæssig i tilfælde hvor der indgås en aftale om overdragelse af en virksomhed på kredit indeholdende både goodwill og øvrige immaterielle aktiver. I dette tilfælde skal sælger i aftaleåret indtægtsføre samtlige

ydelse for goodwill, hvorimod ydelserne for de øvrige immaterielle aktiver indtægtsføres når disse erlægges.

Netop den ovenfor anførte sondring i LL § 27 A mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, må fremføres at skabe et incitament til skattespekulation, idet det for både køber og sælger er fordelagtigt at forsøge at kvalificere goodwill som andre typer af immaterielle aktiver omfattet af LL § 27 A, for at opnå fordelene herved. Således afføder bestemmelsen yderligere afgrænsningsproblemer mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, som det ellers var formålet at eliminere.

På baggrund af ovenstående, anføres det i nærværende fremstilling, at bestemmelsen i LL § 27 A bør ændres, således at også goodwill er omfattet af bestemmelsen. Det anses ikke for en optimal løsning helt at ophæve bestemmelsen, henset til at bestemmelsen netop imødekommer et forretningsmæssigt ønske om, at erlæggelsen af vederlag for de immaterielle aktiver sker i takt med at disse realiserer en positiv indtjening, for at lette omsætningen heraf. I takt med den globale udvikling og stigningen i vigtigheden af immaterielle aktiver, anses bestemmelsen for hensigtsmæssig, da den netop er med til at forbedre mulighederne for at opnå finansiering til erhvervelse af immaterielle aktiver. Der er netop fremsat lovforslag L 23 om ændring af LL § 27 A, dog omhandlende bestemmelsens virke for koncerninterne overdragelser, hvilket antyder at der også fra politisk side er fokus på bestemmelsen.

Så længe denne forskelsbehandling i beskatningen af de immaterielle aktiver eksisterer, vil den indbyrdes afgrænsning imellem de immaterielle aktiver til stadighed have betydning, idet skattereglerne skaber incitament til at forsøge at kvalificere immaterielle aktiver som værende noget andet end de reelt er, for at opnå det mest fordelagtige beskatningsgrundlag for sælger og køber.

Ovenstående kommentarer samt ændringsforslag er foretaget med direkte afsæt i de eksisterende regler for den skattemæssige behandling af de immaterielle aktiver. I modsætning hertil, kan fremsættes et alternativt forslag af mere omfattende karakter, som med inspiration fra regnskabsretten, forudsætter en renovering af den generelle skattemæssige behandling af immaterielle aktiver, og dens begrebsanvendelse, særligt med henblik på goodwillbegrebet.

Dette ændringsforslag forudsætter en generel ændring af den skatteretlige anvendelse af goodwillbegrebet, og dermed den klassiske juridiske tilgang til vurdering af det retlige ejerskab til en given værdi, ved konstant at forsøge at forholde sig til konkrete konstaterbare faktorer. Hvorfor ikke i stedet acceptere at goodwillbegrebet, er et begreb der i dansk retslitteratur oprindeligt blev opstillet som et slags hjælpebegreb, for netop at forsøge at løse de juridiske problemer, der kan være i forbindelse med en virksomhedsoverdragelse, da der ofte overdrages nogle aktiver som i juridisk forstand er vanskelige at kvalificere, da de ikke henhører under nogen entydigt definerede juridiske begreber. Der appelleres således til, at goodwillbegrebet i skatteretlig henseende, som i regnskabsretten, i større omfang bliver udtryk for et mere fleksibelt begreb, som kan indeholde forskellige immaterielle værdier afhængig af den givne virksomhed. Dette vil dog i skattemæssig henseende kræve at den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver er enslydende, således at et mere fleksibelt og åbent goodwillbegreb ikke åbner op for yderligere skattetænkning, hvorfor afskrivningsreglerne og periodiseringen af beskatningen herfor bør være enslydende. En teoretisk ændring i den skatteretlige definition af goodwillbegrebet, således at dette bliver et mere fleksibelt begreb, der kan omfatte flere typer af immaterielle aktiver, må fremføres i højere grad at være overensstemmende med den måde som begrebet alligevel anvendes i praksis.

8 Konklusion

Der er i fremstillingen foretaget en gennemgang af den regnskabs- og skattemæssige behandling af immaterielle aktiver i forbindelse med overdragelse heraf. Dette for at undersøge hvordan de to fagdiscipliner hver for sig behandler samme problemfelt, og for at vurdere om de afspejler de formål, som disciplinerne hver især forfølger.

Fremstillingen illustrerer, at der hersker en signifikant forskel i måden hvorpå regnskabs- og skatteretten definerer og behandler immaterielle aktiver i forbindelse med overdragelse heraf, særligt henset til goodwillbegrebet. Dette tager overordnet afsæt i, at regnskabs- og skatteretten er to forskellige fagdiscipliner, der forfølger forskellige formål.

I regnskabsretten er der med IFRS 3 foretaget en reovering af måden hvorpå man allokere kostprisen ved en virksomhedssammenslutning ud på de forskellige immaterielle aktiver. Regnskabsretten stiller krav om, at alle immaterielle aktiver, der efterlever definitionen herfor, selvstændigt skal identificeres og værdiansættes, således at de immaterielle aktiver som ikke efterlever denne definitionen, karakteriseres som goodwill. Regnskabsretten opererer ikke med en endegyldig definition af goodwill, men anvender i stedet begrebet som udtryk for residualen af de immaterielle aktiver, som ikke selvstændigt kan identificeres. Regnskabsretten har med IFRS 3 således skabt et regelsæt, der tager udgangspunkt i den enkelte virksomhed og dennes immaterielle aktiver, ved netop at stille krav om at identificere de immaterielle aktiver der efterlever en generel definition herfor, og anvende et ”åbent” begreb for residualen, nemlig goodwill. Til trods for at kostprisallokeringen ifølge IFRS 3 er mere omfattende for virksomhederne at foretage, sammenholdt med at anvende goodwill som samlebetegnelse for samtlige immaterielle aktiver, er kostprisallokeringen medvirkende til at øge gennemsigtigheden af, hvilke immaterielle værdier en virksomhed indeholder. Det øger potentielle investorers tillid til virksomheden, og forbedrer finansieringskilders sikkerhed for hvilke værdier virksomheden reelt indeholder. Indførelsen af IFRS 3 er udtryk for en erkendelse af, at immaterielle værdier spiller en væsentlig rolle, hvorfor et regelsæt om en mere nøjagtig identifikation af de immaterielle værdier, er i god harmoni med det overordnede formål om at forbedre den relevante, pålidelige og sammenlignelige information en virksomhed oplyser i sit regnskab.

Den skatteretlige kvalifikationsproblematik af immaterielle aktiver medfører, at det kan være vanskeligt endegyldigt at afgrænse de immaterielle aktiver overfor hinanden. Dette kommer sig særligt til udtryk i afgrænsningen af begreberne goodwill og knowhow, da disse er ikke-lovbestemte immaterielle aktiver, og særligt vanskelige entydigt at definere.

Forskellen i den skattemæssige behandling af goodwill og knowhow kommer sig til udtryk i afskrivningsadgangen herfor, samt i ligningslovens regler om periodisering, hvorefter LL § 27 A hjemler udskydning af beskatningen for afståelsesvederlag for immaterielle rettigheder og knowhow, men ikke for goodwill. Den likviditetsfordel som bestemmelsen giver sælger ved at udskyde beskatningen indtil køber erlægger de aftalte vederlag, samtidig med at køber har afskrivningsret på aktivet i aftaleåret efter de almindelige afskrivningsregler i AFL §§ 40 og 41, eksisterer således ikke for overdragelser af goodwill. Dette skaber incitament for køber og sælger til at forsøge at omkvalificere goodwill til et aktiv omfattet af bestemmelsen i LL § 27 A, eksempelvis knowhow.

En yderligere væsentlig forskel i den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver, findes i AFL § 41, stk. 1 hvoraf det følger, at der kan straksafskrives på knowhow og patenter, i modsætning til de øvrige immaterielle aktiver, som afskrives over 7 år.

Den forskelsbehandling der til stadighed eksisterer i den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver er medvirkende til, at sondringen mellem særligt goodwill og knowhow har en væsentlig betydning, og giver anledning til skattetænkning. Dette står således i disharmoni med det anførte formål om at skabe en generel og ensartet beskatning af immaterielle aktiver, som netop har til hensigt at fjerne sondringen mellem goodwill og de øvrige immaterielle aktiver, for at begrænse incitamentet til skattetænkning. For at opnå det ønskede formål, skal den skatteretlige behandling af de immaterielle aktiver være ensartet, hvilket medfører, at LL § 27 A bør gælde for samtlige immaterielle aktiver, og AFL § 41 stk. 1 bør fjernes, således at der ikke eksisterer adgang til at straksafskrive på knowhow og patenter.

Yderligere fremgår det af nærværende fremstilling, at det skatteretlige goodwillbegreb giver anledning til en del tvivlsspørgsmål. Goodwillbegrebet er svært endegyldigt at definere, til trods for at begrebet ifølge retspraksis anvendes som et snævert begreb der relaterer sig til konkret konstaterbare faktorer som kundekreds, forretningsforbindelser eller lignende. Denne teoretiske begrebsdefinition for goodwill er ikke overensstemmende med den måde som begrebet anvendes i praksis, hvor det bliver gjort til samlebetegnelse for immaterielle aktiver, hvilket giver anledning til forvirring. Med inspiration fra regnskabsretten, hvor goodwill anvendes som betegnelsen for en residual, anføres det, at den skatteretlige anvendelse af goodwillbegrebet, burde nærme sig den praktiske anvendelse af begrebet, således at det skatteretlige goodwillbegreb i højere grad bliver et fleksibelt begreb, indeholdende immaterielle aktiver som er vanskelige entydigt at kvalificere, hvilket netop var den oprindelige hensigt med indførelsen af goodwillbegrebet. Et mere åbent goodwillbegreb vil til stadighed forudsætte, at den skatteretlige behandling af immaterielle aktiver er ensartet, således at sondringen mellem de immaterielle aktiver overflødiggøres, og incitamentet til skattetækning dermed elimineres.

9 Litteraturliste

9.1 Bøger

Forfatter	År	Titel	Udgivelse
Elling, Jens O.	2002	Årsrapporten	Gads Forlag, København, 1. Udgave 1. Oplag
Elling, Jens O. og Sørensen, Ole	2005	Regnskabsanalyse og værdiansættelse	Gads Forlag, København, 2.udgave 1. Oplag
Eriksen, Claus Hedegaard	2007	Beskatning af immaterielle aktiver	Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 1. Udgave, 1. Oplag
Hansen, Johannus Egholm og Lundgren, Christian	2005	Køb og salg af virksomheder	Nyt juridisk forlag, København, 3. Udgave 1. Oplag
Koktvedgaard, Mogens	2005	Lærebog i Immaterialret	Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 7. Udgave, 1. Oplag
Nielsen, Ruth og Tvarnø, Christina D.	2005	Retskilder og Retsteorier	Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København, 1. Udgave, 1. Oplag
Pedersen, Jan; Siggard, Kurt; Winther-Sørensen, Niels og Bundgaard, Jacob	2004	Skatteretten 1	Forlaget Thomson, København 4.udgave 1. Oplag
Reilly, Robert F. og Schweihs, Robert P.	1998	Valuing Intangible Assets	Irwin Library of Investment & Finance
Ryberg, Bjørn; Kyst, Martin; Nielsen, Martin Sick; Schønning, Peter og Wallberg, Knud	2004	Grundlæggende immaterialret	Gads Forlag, København, 1. Udgave, 1. Oplag
SKAT	2008	Ligningsvejledning 2008-1, Erhvervsdrivende	Magnus Informatik, København
Østergaard, Kim	2003	Julebog – Metode på cand.merc.jur. studiet	Jurist- og Økonomforbundets forlag, København, 1. Udgave, 1. Oplag

9.2 Artikler

Forfatter	År	Titel	Udgivelse
Andersen, Jens Verner og Bærtelsen, Per Plougmand	2001	Anvendelse af dagsværdiprincippet i pengeinstitutternes regnskaber	Danmarks Nationalbank
Bundgaard, Jacob	2003	Regnskabet og skatteretten (II) – Årsrapportens skatteretlige effekt	Forlaget Thomson, København, SR-skat, nr. 3, side 224
Eriksen, Claus Hedegaard	2008	Immaterielle aktiver – en skatteretlig oversigt	Ugeskrift for Skat, nr. 22, side 2765
Klausen, Mads og Skjødt, Jesper	2008	Regnskabsreguleringen på alternative markedspladser - er regnskabsreguleringen for selskaber på disse markeder hensigtsmæssig?	Revision og Regnskabsvæsen, nr. 2, side 56
Lund, Henrik og Bjørn, Anders	2007	Virksomhedsoverdragelser – skal skatte- og transfer pricing-overvejelser være styrende for den regnskabsmæssige behandling?	Forlaget Thomson, SR-skat nr. 2, side 117
Madsen, Anders C.	2005	Værdiansættelse af immaterielle rettigheder	Skatterevisorforeningen, nr. 2, side 24 ff.
Przysuski, Martin	2005	Managing the Corporate Transfer Pricing Function – Part II	BNA International, Tax Planning – Transfer Pricing, Volume 6, number 5
Ramskov, Bent	2002	Det skatteretlige goodwillbegreb	Skattepolitisk oversigt, nr. 5, side 239
Sørensen, Ole	2008	Værdiansættelse i teori og praksis – håndtering af vækst	Revision og Regnskabsvæsen, nr. 5, side 36
Wittendorff, Jens	2007	Transfer pricing og immaterielle aktiver	Skat Udland, nr. 292, side 635

9.3 Øvrige publikationer

Forfatter	År	Titel	Udgivelse
Deloitte	2004	Ny IAS/IFRS om virksomhedssammenslutninger	Deloitte, Nyhedsbrev om IAS
Erhvervs- og Selskabsstyrelsen	2001	Nørby-udvalgets rapport om Corporate Governance i Danmark	Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, København, 1. Udgave, 1. Oplag
Ernst & Young	2005	Overgang til IFRS samt delårsrapportering	Ernst & Young

Ernst & Young	2006	IFRS i praksis 2006	Ernst & Young
Ernst & Young	2008	IFRS i praksis 2008	Ernst & Young
Europa-Kommissionen	2003	Erhvervspublicationen - Hjælp til overdragelse af virksomheder	De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer
International Accounting Standards Board	2004	International Financial Reporting Standard 3 - Business Combinations	International Accounting Standards Board
International Accounting Standards Board	2008	International Financial Reporting Standard 3 - Business Combinations	International Accounting Standards Board
KPMG	2004	Virksomhedssammenslutninger, Nedskrivningstests og Immaterielle aktiver	KPMG
Patent- og Varemærkestyrelsen	2005	Et forspring i videnssamfundet	Patent- og Varemærkestyrelsen

9.4 Internet

www.cebr.dk

http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/transfer_business/transfer-brochure-da.pdf

www.eogs.dk

<http://europa.eu/scadplus/leg/da/lvb/126040.htm>

www.OECD.org